

ET RØDT-GRØNT ALTERNATIV

Politisk grundlag for Enhedslisten - de rød-grønne.

Vedtaget på Enhedslistens årsmøde november 1996

1.0 SOCIALISMEN

Øget arbejdspress og udbytning, social ulighed og udstødning fra arbejds- og samfundsliv og en truende økologisk katastrofe hører til dagens uorden. Der er brug for et alternativ. Enhedslisten ønsker et samfund i økologisk balance, et samfund uden klasse- og kvindeundertrykkelse, racisme, udbytning og krig. Udviklingen af en demokratisk socialisme bygget på folke- og arbejdermagt, med organisationsfrihed, yringsfrihed, mangfoldighed og planøkonomi er vejen til at nå dette mål.

1.1. KAPITALISMEN ER PROBLEMET

Kapitalismen er problemet - ikke en del af løsningen. Under kapitalismen dominerer den private ejendoms- og råderet over produktionsmidlerne sammen med markedet og lønarbejdet. De mennesker, der ejer produktionsmidlerne og dermed råder over de færdige produkter - kapitalisterne - er ikke de samme, som dem der gennem deres arbejde skaber de samfundsmæssige rigdomme. Under kapitalismen er det profitten, ikke de menneskelige behov, som er afgørende for, hvad og hvordan der bliver produceret.

Derfor betyder kapitalismen fortsat udplyndring af den 3. verden, øgede miljødelæggelser samt øgede forskelle mellem rig og fattig - også i vores del af verden. Kampen om markeder og magt mellem de store kapitalistiske centre bliver skærpet. Værdige ressourcer bliver bundet i oprustning. Kapitalismen kan og vil ikke afskaffe arbejdsløsheden. Udstødningen fra arbejdsmarkedet bliver forstærket.

Kapitalisme er et sammenhængende internationalt system, som dominerer stadig større dele af menneskeheden. Dette system - imperialismen - har siden Sovjetunionens sammenbrud indledt en ny international offensiv med økonomisk ekspansion i de tidligere øststater, en uanfægtet udplyndring af folkene i den tredje verden og en liberalistisk krisepolitik over for befolkningerne i den "rige" verden.

De økonomiske bånd, de politiske beslutninger - bl.a. gennem en lang række internationale institutioner - og de globale miljørusler gør, at hele menneskeheden er afhængig af hinanden.

En socialistisk bevægelse må derfor bygge på internationalisme. Det må forstås sådan, at der ikke findes nogen national socialistisk vej ud af krisen. Når det lykkes i et enkelt land at gennemføre en socialistisk samfundsomvæltning med en bred folkelig opbakning, vil det fra første færd være nødvendigt med en stærk international solidaritet og en udvidelse af revolutionen til andre lande.

Kampen for materielle og sociale rettigheder, mod arbejdsløshed, krig og miljødelæggelser kræver fælles aktion over grænserne. De kapitalistiske magthavere har aldrig haft en større og stærkere international koordinering og samarbejde end i dag. En af de største udfordringer for Enhedslisten er at bidrage til, at der opbygges en stærk international socialistisk bevægelse til at matche denne magt.

I Europa fører kapitalismens internationalisering til, at den europæiske storkapital forsøger at afskaffe de nationale skranker for sin virksomhed, så man bedre kan klare sig i den internationale konkurrence om markeder. Kapitalen forsøger at danne en ny europæisk superstat, som også bedre skal kunne rulle de landvindinger tilbage, som arbejderbevægelsen og folkelige kræfter har erobret - mht. velfærd, demokratiske rettigheder, miljøbeskyttelse osv.

Alternativet til de kapitalistiske magthaveres "internationalisme" er ikke national selvtilstrækkelig eller isolation. Tværtimod må en socialistisk bevægelse gå sammen på tværs af landegrænserne og stræbe efter et alternativ, der hviler på solidaritet, ligestilling og internationalt samarbejde.

1.2. SOCIALISMEN ALTERNATIVET

Kapitalismens uhyrligheder skaber mulighederne for, at socialistiske bevægelser kan opstå. Forudsætningen for at socialismen kan blive et attraktivt alternativ til kapitalismen er imidlertid en klar erkendelse af, at der ikke kan sættes lighedstegn mellem socialismen og de sammenbrudte bureaukratiske og antidemokratiske samfund i øst - eller noget i dag eksisterende samfund.

Socialismen forudsætter en reel udvidelse af menneskers mulighed for at deltage i samfundets ledelse. Markedskræfternes frie spil erstattes af bevidst prioritering. En central forudsætning for opbygningen af socialismen er udviklingen af et socialistisk demokrati, hvor der sker en radikal spredning af magt, ansvar og rettigheder til samfundets enkelte individer og kollektiver. De eksisterende demokratiske rettigheder skal bevares og udvides.

Klassekampen fortsætter under socialismen. En række modsætninger vil stadig eksistere. Det gælder modsætninger mellem åndens og håndens arbejde, kvinde/ mand, by/land, producent/forbruger, centrale/decentrale niveau m.v.. Der vil stadig blive skabt et merprodukt. Uanset hvordan man skruer det økonomiske system sammen, vil man kun modtage løn for en del af sin arbejdskraft. Resten - merarbejdet - har kollektivet, virksomheden, samfundet o.s.v. brug for til investeringer, uddannelse, social sikring o.s.v. Beslutninger om anvendelse af merproduktet og løsningen af andre politiske modsætninger skal ske gennem åben politisk diskussion og kamp - ikke gennem bureaukratiske metoder. Det indebærer, at alle grupper skal have mulighed for at organisere sig med henblik på at deltage i denne åbne politiske kamp i såvel masse- og interesseorganisationer, som i politiske partier.

1.3. POLITISK NYTÆNKNING

Der har været og er behov for, at alle socialister gennemtænker socialismens idegrundlag på ny. Men det er også nødvendigt – her og nu - at forstærke indsatsen for en politisk nytænkning, der sætter miljø solidaritet og demokrati i centrum. Enhedslisten ønsker et nyt samfund:

Et grønt samfund, der sætter miljøet og ikke profitten i højsædet

Et rødt samfund, der bygger på solidaritet og venskab mellem mennesker

Et demokratisk samfund, der sætter demokrati og selvforvaltning i centrum både i arbejdsliv og samfundsliv.

En sådan udvikling kan kun sikres gennem folkets eget aktive engagement og aktivitet. Derfor vil Enhedslisten gøre op med vante forestillinger om politisk og parlamentarisk arbejde, hvor beslutningsprocessen er overladt til de få mens det store flertal er overladt til skuerens rolle.

1.4. DEN KAPITALISTISKE STAT I DANMARK

Danmark er et kapitalistisk samfund. Det betyder, at den danske stats grundlæggende opgave er at bevare og udvikle kapitalismen. Men det betyder ikke, at staten altid fører en politik, som er identisk med den politiske kapitalisterne ønsker. Staten fungerer som ramme for løsningen af de indbyrdes stridigheder mellem forskellige klasser i samfundet. Det ses tydeligt i Danmark, hvor forskellige klasser og lag har været i stand til at få varetaget sine interesser på enkeltområder igennem staten. Den danske stat og det danske demokratiske opbygning må i dag karakteriseres som et kompromis mellem forskellige klasser i det danske samfund. Et kompromis, hvor det overordnede hensyn er, at kapitalismen bevares og udvikles. Men hvor den konkrete udformning afspejler det politiske og økonomiske styrkeforhold mellem klasserne.

1.5. KLASSE OG KLASSEMOTSÆTNINGER I DANMARK

Klassemodsatninger er den grundlæggende modsætning i Danmark. Men der findes vigtige modsætninger og konflikter, som ikke udelukkende kan forklares ud fra klasserne og deres konflikter. Fremmedhad og sexismen er to vigtige eksempler på dette. Heller ikke miljøproblemerne kan udelukkende anskues ud fra en klasse-mæssig synsvinkel. Alligevel er klassekampen omdrejningspunktet for politisk aktivitet i Danmark. Men det er vigtigt at se klassekampen i sin helhed. Den indeholder både politiske, økonomiske og ideologiske elementer. Derfor er Enhedslisten aktiv inden for alle klassekamps områder.

Kapitalismens bevarelse og udvikling er det grundlæggende formål med og indhold i organiseringen af økonomien, det politiske og det administrative system i Danmark. Derfor forudsætter udviklingen af en demokratisk socialisme gennemførelsen af en politisk, økonomisk og social revolution.

Arbejderklassen har en central betydning for, at en sådan revolution bliver mulig. Arbejderklassen har en objektiv og materiel interesse i at afskaffe kapitalismen. Arbejderklassen *udgør* det store flertal af befolkningen i Danmark. Arbejderklassen består af underordnede lønarbejdere i den private og offentlige sektor, der udfører et ubetalt merarbejde gennem produktion/reproduktion af kapital og arbejdskraft.

Arbejderklassen er præget af en lang række modsætninger. F.eks, modsætningen mellem funktionær/overenskomstansat, privat / offentlig ansat, ansat på store /små virksomheder, arbejdende/arbejdsløse (de såkaldte udstødte), kvinder/mænd, "danske"/indvandrere samt industriarbejderklassen/resten af arbejderklassen.

Det er en vigtig selvstændig opgave at overvinde disse splittelser og skabe mulighed for enhed i arbejderklassen. Arbejderklassen kan ikke gennemføre en socialistisk omvæltning alene. Den er nødt til at alliere sig med (dele af) mellemlag og småborgerskab, og være i stand til at udnytte modsætningerne inden for borgerskabet. Enhed i arbejderklassen og alliancer med andre klasser og lag kan kun etableres, hvis alle parter får noget ud af at deltage i denne. Alliancerne bør etableres både ud fra klasseinteresser og for at bekæmpe fremmedhad og sexismen samt sikre miljøet.

Alliancer er nødvendige både i forbindelse med en socialistisk omvæltning og for at opnå politiske resultater her og nu.

1.6. FORANDRING FORUDSÆTTER EN ALSIDIG POLITISK INDSATS

I Danmark er forudsætningen for politisk forandring både parlamentarisk og udenomsparlamentarisk politisk arbejde. Derfor arbejder Enhedslisten på begge niveauer. Enhedslisten ønsker at fungere som inspirator og organisator i kampen mod undertrykkelse og kapitalisme - og for socialisme.

Som et led heri fremlægger Enhedslisten sit politiske grundlag. Det indeholder ikke nogen fuldt udviklet ny socialistisk strategi, men en række politiske standpunkter og konkrete reformpolitiske bud på et alternativ.

2.0 DEMOKRATISERING AF PRODUKTIONEN

Den store arbejdsløshed, de stigende miljøproblemer, den manglende dækning af en række servicebehov og de nye kulturelle udfordringer, kalder alt sammen på samfundsforandringer, som afgørende bryder med kapitalistisk markedsøkonomi. Den materielle produktion, som er grundlaget for tilfredsstillelsen af en række basale og kulturelle behov, skal frigøres fra kortsigtede profitinteresser. Produktionen skal omlægges med henblik på langsigtede demokratiske og behovsstyrede løsninger.

Der må derfor skabes et reelt demokratisk råderum i den økonomiske politik. Det må gøres muligt at indgå i den internationale arbejdsdeling på en måde, der skaber basis for, at produktionen udvikles på grundlag af sociale, kulturelle og økologiske behov. Det forudsætter en økonomisk politik, der er mindre afhængig af de finansielle markeders magt, og en produktion, handel og beskæftigelse, der er mindre afhængig af de multinationale selskaber. Det forudsætter også et opgør med de bindinger, som ligger i EUs indre marked, og de måsætninger, som præger hele EU-udviklingen.

Et sådan demokratisk råderum må indebære et udbygget demokrati, hvor ansatte, brugere og folkelige bevægelser har indflydelse på styringen af virksomhederne. Demokratisk styrede virksomheder kan være ejet af staten, kommunerne, amterne, boligforeninger, folkelige organisationer og de ansatte selv. Privatejede virksomheder skal også demokratiseres, også større koncerner inklusiv afdelinger af multinationale koncerner skal presses til en demokratisering. Udvikling af demokrati på arbejdspladsen er nærmere beskrevet i afsnit 8.1.

Hensynet til fremtidens naturgrundlag fordrer endvidere, at den materielle produktion udvikles og omlægges i økologisk retning, så produktionens energi- og materialeforbrug og affaldsmængden reduceres, og sliddet på den menneskelige arbejdskraft mindskes. Derfor skal der sættes på igangsættelse af en behovsstyret produktion, ikke mindst indenfor genbrug, vedvarende energi, renere teknologi, økologisk landbrug, resursebesparende transportmidler, miljø- og energivenlige byggematerialer. Forbrugeroplysning samt støtte til miljø- og forbrugerorganisationer kan bidrage til at fremme efterspørgslen efter varer og tjenesteydelser fra sådanne, nye produktioner. Der må også udvikles en behovsstyret produktion til dækning af den offentlige sektors egne behov på områder, hvor den fornødne ekspertise i forvejen findes (f.eks. af renovation, hospitalsudstyr, hjælpemidler mv.).

En demokratisk og behovsstyret produktion kan udvikles til en betydelig sektor i økonomien, der sætter hensynet til beskæftigelsen, miljø og livskvalitet over hensynet til at finde de sikrest mulige investeringsobjekter med det højest mulige afkast.

2.1 FÆLLESSKABSØKONOMI • BRUD MED MARKEDSØKONOMI

Gennem oprettelse af en offentlig, deltagerstyret produktion skal befolkningen i lokalområder have direkte indflydelse på investeringspolitikken i overensstemmelse med samfundsmæssige målsætninger. De ansatte tildeles bestemmelsesret hvad angår den daglige ledelse. For at gennemføre denne målsætning i større skala er det nødvendigt

- at der oprettes folkecentre/videnscentre, hvor den eksisterende forskning, know how og ekspertise stilles til rådighed for lokalbefolkningen. Forskere, ansatte og borgere i almindelighed skal her have mulighed for at udveksle ideer og fremkomme med bæredygtige produktionsinitiativer.
- at kommuner, boligforeninger-miljøforeninger får stillet kapital til rådighed til nye produktioner ved at staten i en periode indbetaler de dagpenge, samfundet sparer i kraft af de nye arbejdspladser. Statslige erhvervsstøttemidler omlægges fra generelle til selektive støtteordninger. Målet er oprettelse af en samfundsbank, der op hjælper produktioner som er i overensstemmelse med samfundets overordnede sociale og miljø-mæssige mål.
- at de ansatte for bestemmelsesret over den daglige drift og mulighed for at deltage i nye produktionsinitiativer f.eks. gennem orlov på ét videnscenter eller orlov til at indgå i ledelsens produktionsstrategi.
- at begrænsningerne i kommunalfuldmagten fuldtud ophæves.
- at lovgivningen afvikler miljøskadelige produktioner og produktionsprocesser og dermed sikrer et marked for de nye produktioner.

Produktion i offentlig eje har den samfundsmæssige fordel, at den kan styres ud fra en målsætning om „samfundsmæssig rentabilitet“. Eksempelvis kan både sparede dagpenge og miljøhensyn indregnes i en samlet vurdering af virksomhedens rentabilitet. Offentlig produktion kan etableres i statsligt, amtsligt eller kommunalt regi. Den må iværksættes ud fra langsigtede målsætninger, vedtaget af folkettingen, indenfor forskellige sektorer som energi, trafik og landbrug, og på basis af målrettede, statslige forsknings- og udviklingsprogrammer.

Produktion i andre former for fælleseje (ansatte, boligforening, fagforening, institution, borgere i et lokalområde m.v.) giver også gode muligheder for demokratisk og behovsstyret produktion, hvor der kan tages sociale og miljømæssige hensyn. Denne ejendomsform har den fordel, at den giver muligheder for at knytte produktionen meget tæt til de behov, som skal opfyldes (f.eks. i et boligselskab), og for at udvikle et mere direkte demokrati. Rentabilitetskravet er dog som minimum „non-profit“.

Produktion i offentligt eje eller i andre former for fælleseje skal give arbejdsmuligheder til de arbejdsløse, den skal være miljørigtig, den skal i vidt omfang kunne erstatte import, og skal sikre et udviklet arbejdspladسدemokrati.

2.2 INDGREB OVERFOR PRIVATKAPITALEN

Den private sektor har - trods massive statstilskud, favorable afskrivninger og beskeden beskatning - hverken kunne sikre beskæftigelsen eller miljøet.

På kortere sigt skal en omlægning af erhversbeskatningen fremme, at den private sektor tager sociale og miljømæssige hensyn, og samfundet skal fremme investeringer i danske arbejdspladser ved:

- at medarbejderne får mulighed for kollektivt at overtage ejendomsretten til virksomheden ved forsøg på salg af danske virksomheder, gennem en forkøbsret som det gælder ved salg af private boligejendomme,
- at der ydes tidsbegrænset støtte til virksomheder, der udvikler produktion baseret på bæredygtig udvikling. Erhvervsstøtten må ikke kunne kapitaliseres i private lommer. Dette indebærer, at det offentlige skal have kontrol med de tildelte midler gennem båndlæggelse af overskud til en lokal, målrettet produktion og ved at tildele ansatte og kommune forkøbsret i forbindelse med salg eller produktionsændringer.
- at det offentlige tager initiativ til netværk, der giver små og mindre virksomheder muligheder for at samarbejde med hinanden og med det offentlige om produktionsudvikling og markedsføring,
- at der indføres afgift på forurenende virksomheder og pålægges de særligt forurenende brancher en særlig forureningskat til oprettelse af en fond, der støtter udvikling af økologisk produktion,
- at denne fond tillige bidrager til betaling af en fremskyndet oprydning af giftgrunde og andre miljøproblemer, hvor der ikke umiddelbart kan findes en ansvarlig for forureningen,
- at virksomheder, der forurener, skal kunne stoppes indtil forureningskilden er fjernet, evt. fradømmes retten til at drive virksomhed, hvis dette ikke efterkommes, eller på anden vis groft tilsidesætter arbejdsmiljøloven,

- at udgifter i sundheds- og socialektoren, der er forårsaget af det dårlige arbejdsmiljø på arbejdspladserne, skal betales af virksomhederne efter princippet „forureneren betaler“.

2.3 FINANSIERING UDEN SPEKULATION

Det internationale finansmarked har fået en bestemmende indflydelse både på den økonomiske politik, der føres nationalt, og for udviklingen i lokalområdet og i den enkelte virksomhed. Derfor skal der findes løsninger, der øger uafhængigheden af det internationale finansmarked, styrker en lokal og regional demokratisering af finanssektoren, og giver virksomheder i udkantsområder reelle valgmuligheder.

På længere sigt vil en socialisering af finanssektoren, hvor brugerne har bestemmende indflydelse over bank- og kreditsystemet, være nødvendig for at sikre en demokratisk og behovsstyret produktion i overensstemmelse med samfundets sociale og økologiske mål.

På kortere sigt kan en række initiativer til demokratisering af finanssektoren bidrage til at øge uafhængigheden fra spekulatoren og frigøre midler til bæredygtige produktioner, som f.eks:

- Oprettelse af spekulationsfrie finansinstitutter på grundlag af de skattefinansierede kapitalophobninger i pensionsfonde mv.,
- Oprettelse af samfundsejede investeringsbanker i lokalområder, kontrolleret af lokale bankråd sammensat af repræsentanter for brugerne,
- Oprettelse af lokale andelskasser og selvejende bankinstitutioner med ledelser valgt i lokalområderne.

3.0 GRØN OMSTILLING

Det overordnede mål for en ny socialisme, som bygger på en demokratisk, behovsstyret produktion er, at den globale udvikling vendes, så mennesket over alt på kloden bringes i balance med naturen og de store uligheder i levevilkårene udjævnes.

Danmarks og de øvrige industrilandes ressourceforbrug og globale miljøbelastning er i dag så stor, at det ikke kun er en trussel for miljøet, men også en hindring for, at udviklingslandene kan forbedre deres levevilkår gennem øget forbrug af ressourcer. Danmark kan spille en aktiv rolle i den globale udvikling ved at vise, at der findes løsninger, som trækker i en økologisk rigtig retning. Eksempelvis skal Danmark ved brug af bistandsmidler til 3. verdenslande ansøre disse til at omstille til økologisk drift.

Imidlertid kræver det, at vi i Danmark gennemfører en politik, hvor disse løsninger får mulighed for at blive realiseret i form af økologisk omlægning af alle sektorer. Heri ligger, at samfundsstyringen skal sikre, at de produktionsmetoder vi accepterer, de måder vi tackler vort affald på og de love og regler vi opstiller for samfundets dagligdag alle skal trække i samme økologiske retning og ikke medfører nye problemer, som miljøøkonomier typisk gør i dag. Ressourcekredsløbet skal genetableres på økologisk grundlag og ressourceforbruget være mindst muligt.

Vores naturressourcer og vores landskab udnyttes stadig mere. Forvalterne er primært landbruget, skovbruget og fiskerierhvervet. En omlægning af disse erhvervsproduktion i bæredygtig retning er essentiel for at bevare og genoprette variationen i natur- og kulturlandskabet og for at sikre biodiversiteten.

Den danske miljøpolitik har i praksis udviklet sig til en lappe-løsningspolitik i stedet for at sætte gang i en reel økologisk omstilling af samfundet. Samtidig foregøbler et stadig mere kompliceret regel- og kontrolsystem befolkningen, at samfundet via statsmagten styrer produktionen og samfundsudviklingen i en mere miljørigtig retning. I praksis går det den forkerte vej.

Derfor arbejder Enhedslisten for at dreje samfundets investeringer i de forskellige sektorer i en økologisk retning.

Takster og skatter skal indrettes, så de trækker udviklingen i denne retning. Grønne afgifter skal pålægges uhensigtsmæssigt (over)forbrug og anvendes til økologisk rigtige omstillinger indenfor den pågældende sektor. Energiafgifter kan f.eks. anvendes til energibesparende tiltag og til omstilling til vedvarende energi.

Spildevandsafgifter kan bruges til at fremme byøkologiske løsninger, hvor organisk affald kan returneres til landbruget som en gødningsressource. Benzinafgifter kan anvendes til at billiggøre og øge den kollektive trafik.

Afgifter på kunstgødning kan anvendes til omstilling til økologisk landbrug. Endvidere kan miljøafgifter på f.eks. pesticider anvendes til udbedring af de skader, de påfører samfundet efter princippet "forureneren betaler".

Lakmusprøven for virkemidlerne til den økologiske omstilling er, at der kan skabes brede alliancer, så den nødvendige politiske kraft for en omstilling kan opbygges.

3.1 REN PRODUKTION

Danmark skal på sigt have en produktion, som bygger på økologiske principper. Det betyder at fremtidige investeringer i ny produktion skal opfylde dette krav. Eksisterende produktioner skal omlægges, så de inden for en kortere årrække opfylder de økologiske krav.

Dette kræver ikke kun, at selve produktionen skal omlægges efter principperne om forebyggelse af miljøproblemer ved kilden (renere teknologi), men også at virksomhederne inddrager økologiske hensyn i deres produktudvikling bl.a. ved hjælp af vugge-til-grav analyser. Herved kan f.eks. forebygges miljøproblemer i forbindelse med råvareudvinding samt ved anvendelsen af produkterne ligesom genbrug kan sikres.

En sådan udvikling forudsætter først og fremmest en revision af miljøbeskyttelseslovgivningen:

- Eksisterende tilladelser til udledning af forurenende stoffer til jord, luft eller vand ophæves med en frist på få år. For alle produktioner kræves nye miljøgodkendelser, der skal bygge på vugge-til-grav princippet der også omfatter globale miljøaspekter som råvareudvinding og produktanvendelse.

- Anvendelsen af miljø og sundhedsskadelige stoffer skal ophøre. Dels gennem forbud selvom dette er i konflikt med EU's regler og dels gennem en påbudt omstilling af produktionen, så der fremtvinges en udvikling af mere miljørigtige produktionsmetoder. Virksomheders tilslutning til fælles rensningsanlæg skal stoppes så forureningen af slammet i rensningsanlæg ophører. Virksomhedernes produktionsmetoder skal omstilles, så affald ændres til en ressource, der kan indgå i de økologiske kredsløb.

- Som led i denne omstillingsproces skal alle private og offentlige virksomheder udarbejde økologiske regnskaber - en videreudvikling af de grønne regnskaber - som skal være offentlig tilgængelige og som indsendes til kommunen sammen med skatteregnskabet. Det økologiske regnskab skal omfatte en samlet beskrivelse af virksomhedens ressourceforbrug med en opgørelse over art og mængde af råstoffer, kemikalier samt energi. Endvidere skal arbejdsmiljøbelastende forhold beskrives, herunder omfanget og arten af arbejdsskader. Virksomhedens udledninger til omgivelserne skal tilsvarende opgøres. Endelig skal det økologiske regnskab suppleres med virksomhedens planlagte handlinger for at forbedre arbejdsmiljøet og reducere sit ressourceforbrug og miljøbelastning.

- Offentlighedens adgang til at kontrollere produktionens bæredygtighed skal sikres ved indførelse af forvaltnings- og offentlighedslovens bestemmelser i de private og offentligt ejede virksomheder. Desuden skal pressen, miljø- og forbrugerorganisationer have fysisk adgang til at kontrollere virksomhedernes oplysninger i det økologiske regnskab.

- Såfremt det økologiske regnskab viser overskridelser af godkendte tilladelser skal kommunen, sikkerheds- og tillidsrepræsentanter kunne gribe ind.

- Der skal på regionalt basis oprettes lokale Økologiske Råd, som skal have mulighed for indsigt i kommunernes og amternes miljøtilsyn.

- Den EU-harmoniserede sundheds- og miljøfaremærkning af kemiske produkter suppleres med en mærkning, der advarer om den mulige risiko ved anvendelsen. Danmark skal gå foran i etableringen og fastholdelsen af miljøstandarder, der er bedre end EU's og verdenshandelsorganisationen WTO's.

3.2 ØKOLOGISK ENERGIPLAN

Det danske energiforbrug stiger støt til trods for store muligheder for energibesparelser i såvel husholdningerne som i erhvervslivet. Danmark har et af verdens største CO₂-udslip pr. indbygger og den udvikling skal vendes. Regeringens nye energiplan lægger op til en drejning af den traditionelle vækstfilosofi i energiforbruget, men indeholder ingen væsentlige indgreb, der kan sikre dette. Enhedslisten har udarbejdet et energispil, som viser at en total afvikling af de fossile brændsler i år 2030 er mulig. Vejen hertil er dels gennemgribende energibesparelser, dels en energiforsyning, som alene bygger på vedvarende energi i form af vindkraft, solenergi, skovdrift og bølgekraft og med brint som energibærer og -lager, dvs at overskydende energi gemmes i denne form.

Enhedslisten vil løbende arbejde for en udvikling af en dansk energipolitik, som peger i denne retning.

Omstillingen til et sådant fremtidigt energisystem vil tage mange år, og skal derfor igangsættes straks, bl.a. gennem iværksættelse af en omfattende offentlig produktion af de enkelte elementer i energisystemet. Som elementer i denne omstilling peger Enhedslisten på

- Omlægning af energifregningen så de faste afgifter afskaffes og erstattes af en ren forbrugsafregning.

Energiafgifter skal alene ramme overforbrug, således at alle der bruger færrest mulige energiresourcer slipper for afgiften. Provenuet fra energiafgifter skal primært anvendes til at fremme omstillingen til det økologiske energisystem.

- Der indføres bindende standarder på el-apparatur i såvel husholdning som industri, og der indføres forbud mod import af produkter, som ikke overholder de danske standarder også selvom dette er i modstrid med EU's indre markedsregler. Standarderne skal løbende revideres så kun de mindst energiforbrugende el-apparater kan opnå godkendelse."
- Industrien skal gennem oplysning, rådgivning, afgifter og andre lovindgreb bringes til at sænke sit energiforbrug og øge graden af genanvendelse.
- Det alt for store forbrug af kul, som anvendes af elværkerne nedsættes ved øjeblikkelig stop for udbygning af de kulfyrede kraftvarmeværker og vedtagelse af en plan for afvikling af de store værker.
- De danske energiselskaber skal pålægges at anvende sine investeringsmidler til energibesparende investeringer (som lån) samt til udbygning af decentrale naturgasbaserede kraftvarmeanlæg, til skovrejsning og til vedvarende energi i form af især havvindmøller og senere af solcelleanlæg samt tilhørende brintanlæg til lagring af overskydende energi. Den aktuelle investering af op mod 8 mia. kroner i biomasseplanen erstattes af skovrejsning og et havmølleprogram i Kattegat.
- Elværkerne skal bringes under reel demokratisk kontrol og en landsdækkende koordinering af energiproduktionen skal sikres. Som led heri skal repræsentanter fra medarbejderne og fra miljø og energibevegelserne ind i elværksbestyrelserne.
- Liberaliseringen og privatiseringen af energisektoren skal stoppes og forbrugerejret bevares.
- Der gennemføres en nationalisering af Nordsøenergien så den kan indgå i en ansvarlig plan for forbruget af olie og naturgas.
- I stedet for biogasanlæg skal landbrugets biomasseaffald - sammen med byernes og industriens biomasseaffald - underkastes en halvkompostering, som er det mest optimale gødningsprodukt.
- I stedet for energiafgrøder hvor der anvendes store mængder pesticider, skal arealerne anvendes til økologisk skovdrift med henblik på produktion af gavntræ og energitræ

3.3 ØKOLOGISK

Økologisk fødevarerproduktion er en selvfølgelig del af socialismen. Den økologiske bevægelse indeholder et grundfæstet demokratisk element, der blandt andet tager udspring i et stærkt ønske om indflydelse på eget liv.

3.3.1 ØKOLOGISK LANDBRUG

Modstanden mod økologisk landbrug er stor i landbrugsforeningerne, i fødevarerindustrien, herunder mejerier og slagterier, og i den agrokemiske industri der producerer kunstgødning, pesticider, veterinærmedicin mv. I landbrugsforeningerne skyldes modstanden at økologisk landbrug er en indirekte kritik af deres medlemmers produktionsmetoder. Modstanden i fødevarerindustrien skyldes, at de tjener penge på at behandle fødevarererne dårligt og fordi de satser på at udvikle ensartethed og lang holdbarhed i stedet for kvalitet. Den agrokemiske industri ser salget af deres produkter grundlæggende truet. Disse forhold betyder, at det er helt afgørende for udviklingen af den økologiske fødevarerproduktion, at man fortsætter med at danne egne økologiske forarbejdnings- og distributionsselskaber i form af andelsselskaber med leverandør- og forbrugerindflydelse.

- Trods tilskud til den økologiske produktionsform stilles økologerne i dag ringere, fordi EU's hektartilskud overvejende gives til afgrøder, som økologer producerer færre af. Det skal der rettes op på. På længere sigt arbejder vi for at fjerne tilskud til landbruget, da det kapitaliseres i højere jord- og ejendomspriser, men indtil da skal hektartilskud ligestilles.
- Landbruget skal selv finansiere omstillingen til økologisk jordbrug, således at det gradvist bliver mere attraktivt at dyrke økologisk og mindre attraktivt at dyrke konventionelt.
- Enhedslisten foreslår følgende afgiftssystemer indført på landbrugsområdet:
 - En kvælstofoverskuds-afgift og en generel afgift på kunstgødning.
 - En energiafgift, der svarer til niveauet for private.
 - En vandafgift, der svarer til niveauet for private.
 - En halmforbrændingsafgift som pålægges halm, der anvendes til afbrænding i fjernvarmeværker.
- Midlerne fra afgifterne placeres ubeskåret i en „Grøn Landbrugsfond“ og anvendes til at modvirke barrierer for omladning til økologisk drift. Fonden kan således give omlægningsstøtte, ombygningsstøtte og støtte driften af økologisk landbrug for at ligestille konkurrenceforholdene med traditionelt landbrug. En anden barriere er omlægningsperioden, som bør nedsættes fra 2 til 1 år.
- For at hindre, at opsving i landbrugets økonomi giver sig udslag i højere ejendomspriser foreslås, at ejendomsretten til jorden efterhånden overtages af staten, hvorfra den kan lejes på jordrentevilkår til en pris, der er sat i forhold til afkast og produktionsvilkår. Det skal være muligt: at give lejet jord videre i arv, for at

landmandens reelle råderet bliver meget lig i dag.

- Overgang til jordrentebrug skal tilbydes landbrug, f.eks. i følgende tilfælde:

Under omlægning til økologisk jordbrug for at frigøre midler til ny-investeringer. Ved gæddssanering, hvor den ned-skrevne gæld modsvares i overdragelse af jord til staten. Ved ejerskifte, hvor staten får forkøbsret til jorden.

- Selvom det er samfundet, der skal sætte rammerne for produktionsformen, har forbrugerne med deres købsvaner stor indflydelse på muligheden for at fremme udviklingen af det økologiske landbrug. Derfor skal det røde 0-mærke bevares fri. for pesticider og gensplejsning, og EU's bestræbelser på det modsatte skal modvirkes.

- Enhedslisten arbejder for at indføre et statskontrolleret grønt 0-mærke for non-food produkter som træ og tøj, som er fremstillet på økologisk grundlag.

- Gensplejsning hører ikke hjemme i landbruget. Gensplejsning anvendes primært til at intensivere produktionen, at anvende mere gift og forringer modstandsevnen i den naturlige flora og fauna. Den langsigtede påvirkning af menneskeheden er ukendt. Gensplejsning udnyttes af multinationale kræfter til at patentere liv og gøre hele landbrugsproduktionen og den enkelte landmand afhængig af disse virksomheder.

- Danmark har ikke længere nogen førerrolle i udbredelsen af økologisk jordbrug. Andre lande som f.eks. Sverige, Schweiz, Tyskland og Østrig har alle en større andel af økologisk landbrug end i Danmark. Det umiddelbare mål er at øge den nuværende økologiske produktion på 1,5% til mindst 10%, så rådgivning, distribution, forarbejdning mv. billiggøres og kan konkurrere med den konventionelle produktionsform.

- Den offentlige sektor skal forpligtes til at forbruge økologiske produkter.

- Det er afgørende for den økologiske udvikling, at økologiske producenter og forbrugere organiserer sig, og Enhedslisten støtter de nationale og internationale bestræbelser herpå, herunder foreningen LØJ (Landsforeningen Økologisk jordbrug) og IFOAM (International Federation of Organic Agricultural Movements).

3.3.2 ØKOLOGISK FISKERI

Enhedslisten arbejder for et sundt fiskerierhverv, der lever af et sundt hav. Ligesom vi ikke kan eller vil omdanne landbruget til naturreservat, vil vi ikke gøre havet til naturreservat. Men vi kan bevare det. Sundt, varieret og i balance.

Det nuværende regerings- og EU-styrede fiskeri-reguleringsystem fungerer ikke - og har aldrig gjort det - med resulterende mangel på accept og overholdelse fra fiskerierhvervets side. Store mængder fisk dumpes i havet på grund af kvotesystemet. I nogle tilfælde SO-80 % af fangsten, hvilket ikke alene er lovligt, men pålagt, selvom fiskene er døde. Denne type fangster belaster fiskebestandene og umuliggør en troværdig bestandsbedømmelse. Samtidig tillades fiskeredskabstyper, som er direkte ødelæggende for havbunden.

Bl.a. disse faktorer nødvendiggør en total omlægning af reguleringsmetoderne i økologisk retning:

- Som alternativ til kvotesystemet bør følgende reguleringsmetoder anvendes: Antallet af fartøjer, tilladte redskabstyper, maskestørrelser i fangstnet samt indførelse af fredede områder, hvor der ikke må fiskes.

- Som udgangspunkt skal systemet indrettes, så hvad der fanges skal landes så den meningsløse dumpning af døde fisk undgås.

- Dambrug skal omlægges til økologisk drift, dvs. uden genteknologi, antibiotika og hormoner. Med kriterier for vandforbrug, foderkomponenter samt udvaskning af næringssalte m.v.

- Der skal opstilles kriterier for et statskontrolleret blå 0-mærke som tildeles fisk fanget ved økologisk fiskeri eller økologisk dambrug.

3.4 ØKOLOGISK BYFORNYELSE

Udviklingen af en økologisk byfornyelse kan både skabe flere arbejdspladser og miljøvenlige, bedre boliger. Den byøkologiske udvikling skal ses i sammenhæng med kravene til bl.a. afsnittene om byernes trafikudvikling og til byernes økologiske kredsløb. Den byøkologiske omlægning kræver aktive beboere og demokrati. Et væsentligt element i byfornyelsen er derfor også beboerindflydelse.

En ny byggelovgivning skal sikre:

- at nyt energi- og miljøvenligt boligbyggeri med aktiv og passiv solvarme, indvinding af regnvand, separationstoiletter, økologisk spildevandsrensning og herunder kompostering af affald bliver reglen for alt nybyggeri.

- at de nuværende finansieringsordninger ændres, så banker og kreditforeninger ikke længere kan sabotere og diskriminere økologisk byggeri.

- at staten yder støtte til nybyggeriet, så det prismæssigt bliver konkurrencedygtigt med det eksisterende boligbyggeri og til en husleje folk kan betale.

- at der gives støtte til at det eksisterende byggeri kan ombygges, så det indgår i en samlet bykologisk plan.
- Støtten til bykologiske løsninger bør f.eks. kunne finansieres via de investeringsmidler, som i dag indgår i den kommunale kloakafgift, der således skal støtte økologisk spildevandsrensning fremfor traditionelle rensningsanlæg, samt via energiselskabernes investeringsmidler, som herved flyttes fra kulværker til energibesparelser og bykologiske energiløsninger.

3.5 ØKOLOGISK TRAFIKOMSTILLING

Samfundet er ved at kvædes i trafik. Trafikken har - især i byerne - væsentlig indflydelse på både levealder, sygdomsfrekvens, stress-niveau og almen velbefindende, og samtidig giver den voldsomme begrænsninger i børn udfoldelsesmuligheder. Bil- og lastbiltrafikken er hovedsynderen. Bilerne skævrider vores infrastruktur og fremmer kraftig centralisering, især af butikstrukturen, og skaber på den måde selv mere trafik samtidig med, at den skaber sociale skel og lader alle, der ikke har bil, i stikken. Hvis man i transporthastigheden med bil indregner den arbejdstid, der går til at finansiere bilerne og deres skadevirkning, og den tid man skal bruge ekstra, fordi butikker osv. flytter længere væk, vil man se, at det også er et meget in-effektivt transportmiddel.

Planlægningen i Danmark fremmer en øget individuel biltransport og en øget lastbiltransport af gods. Forureningen fra trafikken stiger trods politiske hensigtserklæringer om det modsatte, store samfundsinvesteringer fejlinvesteres i trafik anlæg, byerne indrettes helt på bilernes præmisser og befolkningen plages af støj og mugg.

En ændring af denne udvikling kræver en samfundsudvikling, hvor behovet for individuel biltransport reduceres og hvor transportsektoren omlægges i energirigtig retning med mere gang og cykling og med kollektive transporttilbud, som er attraktive for befolkningen og virksomhederne -herunder udvikling af et dør-til-dør koncept for såvel personer som gods.

Den kollektive trafik skal udbygges i takt med, at privatbilismen reduceres, således at befolkningen får et reelt alternativ til privatbilen.

Målsætningen er, at al transport i år 2030 skal være baseret på vedvarende energi i overensstemmelse med Enhedslistens energiplan, Her indgår alene vind, sol, bølgeenergi og skovdrift med brint som energibærere. Dette kræver omfattende energibesparelser:

- Halvering af transportbehovet ved at ændre i de planlægningsmæssige og politiske rammer for udviklingen af samfundet. Produktionsstrukturen skal omlægges, så der alene er behov for længere transport af de varer, som ikke kan produceres lokalt og regionalt. Produktionen skal decentraliseres så der bliver større lokal sammenhæng mellem boliger og arbejdspladser. Butiksstrukturen skal decentraliseres så dagligvarerne forhandles hvor folk bor.
- Halvering af energiforbruget pr. kørt kilometer pr. tons gennem krav om tekniske forbedringer, gennem reduktion af hastigheden for transportmidlerne og gennem omlægning af person- og godstrafik til energibesparende løsninger, herunder en markant øgning af cykling, gang og af den kollektive trafiks dækning af transportbehovet.

Effekten af en sådan omstilling vil ikke alene løse forurenings- og støjproblemet fra transporten, men også minimere bilernes massive pladskrav i byerne og på landet.

Omstillingen af transportsektoren finansieres hovedsagelig ved omlægning af eksisterende investeringsmidler samt ved afgifter på overforbrug og på energitunge transportløsninger. Afgifterne anvendes til at fremme omstillingen til energiminimale transportløsninger og omstillingen til anvendelse af rene drivmidler som brint og el, hvor disse er produceret med vedvarende energi. Naturgas indgår som overgangsbrændstof.

Øresundsbroen og en fast Femer-Bått forbindelse skal stoppes øjeblikkeligt.

Konkrete virkemidler:

- Produktionsstrukturen omlægges gennem støtte til opbygning af lokale arbejdspladser i landdistrikterne, f.eks. i form af fødeindustri til økologisk landbrug, gennem udlægning af industriarealer i tilknytning til boligområder i byerne, og ved etablering af offentlige produktionsvirksomheder.
- Godstransport pålægges en afgift, som afspejler den samlede samfundsudgift for at minimere overflødig transport mellem landsdele og fremme lokal produktion, f.eks. ved at indføre en lastafhængig kilometerafgift på

lastbilkørsel.

- Butiksstrukturen skal ændres fra lavpriscentre og storcentre til lokale, mindre butikker hvor folk bor - såvel på brokvartererne, i sovebyerne som i landsbyerne - ved forbud mod store detailhandels-butikker og centre, ved afskaffelse af gunstige skattefordele og ved pålægning af en miljøafgift på store butikkers P-areal. Provenuet herfra anvendes til støtte for mindre, lokale butikker.
- Investeringsmidlerne til nye veje og faste forbindelser anvendes i stedet til at styrke skinnetransport og søtransport, da nye veje og forbindelser skaber mere asfalt-trafik. Derfor stop for udvidelser af vejnettet.
- Benzin- og dieselafgiften skal omlægges så transportomkostningerne reelt afspejler samfundsom-kostningerne. Transportfradraget afvikles over en årrække, f.eks. 10 år.
- Provenuet fra benzinafgiften og et beløb svarende til reduktionen i transportfradraget skal anvendes til styrkelse af det kollektive trafiktilbud og miljørigtig godstransport samt til oprettelse af lokale arbejdspladser.
- Der indføres tekniske krav til bilparken, så f.eks. personbiler ikke kan køre hurtigere end 130 km/t og lastbiler ikke over 90 km/t.
- Vognmand skal kunne fratages retten til at drive vognmandsforrentning såfremt virksomheden gentagne gange overtræder færdselslovens krav til lastbil og buskørsel.
- Myndighederne skal kunne konfiskere bilisters og chaufførers køretøjer i en årrække såfremt der sker gentagne overtrædelser af færdselsloven.
- I byerne skal gennemføres trafikreguleringer, indføres bilfrie og parkeringsfrie zoner samt indføres forbud mod store lastbiler. Bymidter og hovedstrøg skal være attraktive samlingssteder, som udelukkende kan nås til fods, på cykel eller med kollektive transportmidler.
- Alle byer med over 10.000 indbyggere skal udarbejde en trafikplan som jævnligt revideres på baggrund af en offentlig diskussion. Trafikplanen skal skitsere forskellige udviklingsmuligheder for løsningen af de lokale transportbehov.
- Kommuner skal have ret til at indføre afgiftssystemer på bilisme og godstransport for benyttelse af vejnettet, f.eks. i form af krav om gyldigt rejsehjemmel til det lokale kollektive transportsystem.
- Kommuner skal have ret til at fastsætte miljøkrav til biler og lastbiler, som ønsker at færdes i kommunen. Enhedslisten arbejder således for indførelse af krav om, at kommuner i år 2010 kun vil godkende lokal transport med naturgasbiler, brintbiler og elbiler.
- For at fremme en sådan omstilling kan anvendes en omlægning af vægt- og registreringsafgifterne, så benzin- og dieselbiler bliver relativt dyrere end naturgasbiler, brintbiler og elbiler - dog således at registreringsafgiften ikke mindskes for nogen biler.
- Kollektive busselskaber og taxaselskaber skal i løbet af få år være totalt omlagt til naturgas, brint og el.
- Den kollektive trafik skal gøres bedre og billigere. Gennem omlægning af de offentlige trafikinvesteringer og anvendelse af provenuet fra benzinafgiften skal nedslidt materiel udskiftes, antal linjer og afgang øges, nettet gøres mere fintmasket og transporten skal billigiggøres væsentligt i forhold til den individuelle biltransport.
- Som et supplement til den generelle kollektive trafik skal der i alle egne af landet etableres et effektivt og fleksibelt dør-til-dør koncept med telebusser og taxabusser, som gør det muligt for personer at komme rundt uden bil.
- Store energiforbrugende transportmidler skal afvikles. Det gælder således i første omgang de energislugende katamaranfærger og godstransport med fly. Som redskab hertil kan f.eks. peges på indførelse af energiafgifter på færger og fly.
- Tilsvarende skal der på godsområdet indføres et dør-til-dør koncept, som sikrer optimal udnyttelse af søtransport og skinnetransport og hvor kun de yderste led af transporten foregår på asfalt,
- Den overordnede styring af den kollektive trafik omlægges, så staten driver et voksende skinnenet som DSB og amterne kan benytte. Skinnenettet skal løbende udbygges. DSB skal stå for den internationale og nationale togdrift, mens lokale og regionale toglinjer drives af amterne i koordinations med DSB og med den øvrige lokale kollektive trafik.
- For at fremme søtransporten skal iværksættes et coasterprojekt, som skal styrke havtransporten på bekostning af lastbiltransporten.

3.6 BYERNES ØKOLOGISKE KREDSLØB

Det er paradoksalt, at de næringsstoffer der er den største begrænsende faktor i det økologiske landbrug samtidig er kilde til store problemer i byerne med slam bjerge til følge. Problemet er, at alt bliver blandet sammen i en suppe: industrispildevand, regnvand, toiletvand, grå spildevand mv. Det er nødvendigt at separere disse fraktioner og behandle dem hver for sig.

Byerne skal være en del af det økologiske kredsløb og skal opbygges så de organiske affaldsprodukter omdannes til en ressource. Bygninger skal ligeledes indgå i det økologiske kredsløb både med bygningsmaterialer, men også ved deres indretning, så vedvarende energi og omdannelsen af affald til en ressource kan foregå

Økologisk boligbyggeri indebærer en samlet løsning af spildevands- og affaldshåndteringen, af solvarmeudnyttelse til dyrkning af kompostråstoffer og til opvarmning, af vandbesparende tiltag og udnyttelse af regnvand og grå spildevand og af opvarmningsystemer som forebygger tætte indelukkede boliger.

Den eksisterende spildevandsbehandling via kloak og central rensningsanlæg og affaldsbehandling med forbrændingsanlæg er en økologisk katastrofe. Det der hidtil har været fremført som "Vandmiljøplanens" succes - byernes spildevand - hvor sigtet er at samle byernes spildevand og gennemføre en samlet rensning, er en helt fejlslagen politik som koster samfundet svimlende summer i fejlinvesteringer. For Enhedslisten er spørgsmålet således ikke, hvorledes vi skal løse problemet med slam som sådant, men i stedet opbygge en organisering af byens affald, så affaldet kan komme tilbage til landbrugsjorden efter princippet "fra bord til jord".

Hovedproblemet er, at al kloakaffald rodes godt og grundigt sammen, så den store mængde fra husholdningerne blandes med alt det giftige stads fra industrien.

I stedet for at kaste milliarder af kroner i renovering af byernes nedslidte kloaknet, skal den eksisterende spildevandsbehandling erstattes af lokal økologisk spildevandsbehandling. Herved forstås anvendelse af separationstoiletter, dyrkning af planter, som udnytter gødningsværdien og lokale komposteringsanlæg, som producerer halvkompost til brug i landbruget. For at komme i gang med denne udvikling støtter Enhedslisten en spildevandsafgift til finansiering af de første investeringer og til opbygning af den nødvendige organisering af systemet.

Store dele af især byernes grundvand er truet af bl.a. industriens gamle giftdepoter. Enhedslisten arbejder for, at denne oprydning går i gang hurtigst muligt og at arbejdet starter de steder, hvor problemet er størst. Oprydning af affaldsdepoter er således med til at sikre den decentrale vandforsyning. Men drikkevand forurenes også via landbrugets gødning og pesticider, via utætte kloakrør samt via gødningslam med miljøfremmede stoffer.

Konkrete krav:

- Kloakaffald fra industrien og fra husholdningerne skal adskilles. Der indføres forbud mod anvendelse af miljøgifte i husholdningerne, herunder et forbud mod en række overflødige miljøgifte, som i dag findes i vaskemidler. Herved løses langt hovedparten af slamproblemet.
- De centrale rensningsanlæg nedlægges og erstattes af lokal behandling af affaldet, dvs gennem lokal kompostering så tæt på husholdningerne som muligt, inkl. husholdningernes organiske affald. Herved opnås den største sikkerhed i slammets kvalitet, så den kan anvendes som gødning i landbruget.
- Spildevandet kan også opsamles lokalt og indgå i kompostbehandlingen i landbruget. Kompost fylder kun en brøkdel af slammets og vil blive af en kvalitet og struktur, så det klart kan anbefales til gødning i det økologiske landbrug.
- Kommuner skal tilskyndes til at omlægge sine investerings- og vedligeholdelsesmidler fra det traditionelle spildevands- og kloaksystem til støtte for boligforeninger og enkeltejendomme, der ønsker at iværksætte en byøkologisk omstilling i håndteringen af ejendommens regnvand og spildevand.
- Industrien skal have ansvaret for deres eget slam og anden organisk affald, I første omgang skal der ske en faglig/politisk sortlistning af de industrier, som i dag leder uønskede stoffer til kloakken og kommunerne skal have mulighed for gennem forbud og afgifter at presse virksomheder til at fjerne miljøgifte.
- Såfremt industrivirksomheder ikke kan overholde kvalitetskravene svarende til husholdningernes kompost, kan det ikke anvendes til gødningsformål og skal behandles som kemisk affald - for egen regning.
- Virksomheder skal underlægges en forpligtende aftale, som indebærer investeringer i omstilling af virksomhedens produktion, ressourceforbrug og affaldsbehandling med henblik på at fjerne spildevand og omdanne organiske affaldsprodukter til en ressource.
- Uanset hvem der er leverandør af kompost til landbruget skal der foretages løbende afprøvninger for at sikre, at den er fri for miljøgifte.
- Afbrænding af slam er åbenlyst forræderi mod en økologisk tankegang og alene udtryk for endnu et teknologisk fix, som bare vil medføre yderligere problemer.
- Alt ikke-komposterbart affald skal så vidt muligt genbruges gennem opbygning af obligatoriske

genbrugssystemer, som er brugervenlige og effektive.

- Kommunerne skal oprette produktionsvirksomheder, der sikrer genbrug af materiale, som ikke genbruges lokalt.
- Oprydningen af forurenede industrigrunde skal finansieres af industrien selv, da vi går ind for princippet om, at forureneren skal betale. Enhedslisten foreslår derfor en branchespecifik ekstraskat, som finansierer oprydning på de steder, hvor der er tvivl om ansvaret for forureningen.
- For at sikre borgerne rent og giffrit drikkevand skal der gennemføres en løbende og udvidet kontrol med vort drikkevand så ingen uforvarende indtager forurenede drikkevand.
- Udgiften til målingerne og afværgeforanstaltninger sker via en Vandfond, som finansieres med afgifter på de forskellige forureningskilder.

3.7 INTERNATIONALT MILJØBIDRAG

For miljøets skyld må der gøres op med den profitjagende konkurrence på verdensmarkedet. Det er ikke muligt at basere en bæredygtig samfundsudvikling på en produktion, der er internationaliseret i en grad, så et betydeligt antal produkter stammer fra 3-4 forskellige verdensdele. Målet må derfor være selv bærende nationale og regionale økonomier og samfund med så stor en grad af selvforsyning som muligt.

Alle er enige om, at det globale energiforbrug må ned af hensyn til drivhuseffekten og anden forurening. De industrialiserede lande må bære hele reduktionen, mens de ikke-industrialiserede lande nødvendigvis må støttes i en udvikling, som er baseret på økologiske principper med hensyn til energiproduktion, industriel produktion og fødevarerproduktion så landenes udvikling sker med så lav miljøpåvirkning som mulig.

Dette forudsætter et brud med den udbytningstankegang, der præger de rige lande, herunder Danmarks, udviklingsbistand og samhandel med de fattige lande.

Derfor må der arbejdes for, at Danmark internationalt bidrager til:

- at udviklingsstøtte til den 3. verden betinges af økologiske produktionsmetoder, da etableringen og videreførelse af bæredygtige landbrugsmetoder er afgørende for at erosion og forgiftet jord ikke forhindrer forsyningen af nok mad. Metoden hjælper også til at bevare og udvikle lokal fødevarerforsyning.
- at der sker et stop for eksport af forurenende anlæg og udstyr samt eksport af landbrugsvarer til dumpede priser til de fattige lande.
- at der kun sker en teknologioverførsel, som er tilpasset og baseret på den teknologiske.
- at der aktivt arbejdes for forpligtende aftaler om skridt, der forhindrer den menneskeskabte opvarmning af kloden og nedbrydning af jordens beskyttende ozonlag.

4.0 RØD OMFORDELING

Der er aldrig blevet produceret så meget og så kvalificeret på så kort tid, og der har aldrig for været så store rigdomme ophobet i de rige lande. Det burde føre til mere meningsfuldt arbejde, større social retfærdighed og nye fritidsmuligheder, i stedet fordeles det eksisterende arbejde på stadig færre erhvervsaktive med gode uddannelser, som bliver mere produktive og arbejdspressede, mens en stigende andel af Uxvtuddannede skubbes ud i arbejdsløshed og sociale problemer. Både arbejdende og arbejdsløse, faglærte og ufaglærte, opslittes og opfanges i stadig flere bureaukratiske ordninger med mere kontrol, uden afgørende nye rettigheder.

Det kan og skal forandres. Men det gøres ikke med øget vækst, øget forbrug og øget udstødning, som er kapitalismens svar på problemet. Det vil blot belaste miljøet og sociale sektoren, og dermed vore livsbetingelser. Selv med meget høje vækstrater vil arbejdsløsheden ikke kunne fjernes. Vækst i sig selv er ikke længere et middel til at skabe velfærd, hverken i et „fritids“- eller et „arbejdssamfund“.

Derfor må der gøres op med den kapitalistiske vækstmodel. Derfor må der findes nye veje. Det forudsætter arbejdsfordeling med meningsfuldt arbejde, adfærdændringer i forbrugsmonstret, social retfærdighed og en fritid, som bruges til kulturel udfoldelse.

4.1 ARBEJDSFORDELING OG NYE JOBS

Den nødvendige produktion kan klares på kortere og kortere tid. Det giver nye muligheder for at skabe mere

meningsfuldt arbejde, mere service og fritid til alle. Det skal ske ved at højne uddannelsesniveaut og kvaliteten i arbejdet ved at fordele arbejdet bedre, ved at skabe nye jobs, hvor der er udåkkede behov, ved at gøre en ekstra indsats for miljøet og ved at forbedre den offentlige service.

En omfordeling af det eksisterende arbejde skal sikre:

- at alle får ret til orlov, dels løbende som forældre- og omsorgslov, dels hvert 5. år som uddannelsesorlov, sabbatar eller til andre formål (aktiviteter til dækning af nye samfundsmæssige behov),
- at alle stillinger, der bliver ledige ved orlov, genbesattes via rotationsordninger,
- at der gives løn under orlov, som fuld løn til lavtlønnede og ellers op til gennemsnitslønnen for faglærte i industrien, eller for højere-lønnede ved overenskomst, eventuelt ved en orlovsopsparring og aftaler om supplerende af orlovsydelsen,
- at der gennemføres en lov om arbejdsfordeling, som efter lokal aftale giver ansatte på virksomheder ret til orlovsordninger (med løn som ovenfor), hvor de ansatte f.eks. har orlov hver 4. uge og ledige indtræder i orlovsperioderne,
- at arbejdstiden ved overenskomst (eller hvis det ikke lykkes ved lovgivning) nedsættes til 30. timer pr. uge med fuld løn- og personalekompensation (arbejdstidsnedsættelsen kan efter aftale opsamles til ferie- eller orlovsperioder),
- Stop for alt ikke livsvigtigt overarbejde. Alt overarbejde skal afspadseres.
- Afskaffelse af dobbeltarbejde.
- En 6. ferieuge - i eet hug!

En udvikling af den offentlig service, som skaber nye jobs, skal fremmes ved:

- at alle løntilskudsordninger fjernes og midlerne i stedet bruges til at skabe permanente stillinger i den offentlige sektor som et bidrag til afskaffelse af alle ventelister og hjemmeservice i offentlig regi iste-det for som privat service,
- at udvide og udnytte adgangen til offentlig produktion og systemeksport, især inden for miljøudstyr, energibesparelse, vedvarende energi, genbrug og kollektiv transport,
- at kommuner og amter kan opnå statstilskud til oprettelsen af nye arbejdspladser svarende til dagpengebesparelsen og den øgede skatteindtægt i et begrænset åremål,
- at der gennemføres en lov om selvorganiseret arbejde, som giver unge, arbejdsløse og folk på orlov ret til at gå sammen om nye projekter, evt. i samarbejde med kommuner, boligselskaber og a-kasser, til en regulær overenskomstmæssig løn.

En lov om andelssamfund skal sikre, at der etableres nye boligområder og landsbyer i tilknytning til produktionsvirksomheder på økologisk basis. Andelssamfundet skal drives efter beboerdemokratiske principper og på non-profit-basis.

Nye rettigheder skal føre til:

- at der gennemføres en ny dag-pengereform, som sikrer ens rettigheder mellem arbejdsløse i a-kasse og i bistandsystemet, så alle arbejdsløse får ret til en grundydelse
- Ret til særlige sociale ydelser som boligsikring, børnetilskud m.m. fastholdes i et omfang så ingen mister indkomst i forhold til gældende regler,
- at arbejdssøgende, der ikke kan tilbydes arbejde, via et a-kasse-medlemsskab kan opnå fuld erstatning for tabt arbejdsfortjeneste op til et bestemt maksimum. Erstatningen gives som en tillæggydelse ud over grundydelsen. Tillæggydelsen finansieres af a-kassekontingent, et arbejdsgiverbidrag og et arbejdsmarkedsbidrag.
 - at alle arbejdsløse senest efter 9-måneder har ret til enten af være i arbejde eller i uddannelse i en periode på mindst 2 år. Ved efterfølgende arbejdsløshed fås (efter 9 mdr.) ret til yderligere et job /uddannelsesforløb,
 - at alle har ret til medlemskab af en arbejdsløshedskasse og ingen skal kunne smides ud af dagpengesystemet, blot fordi der ikke er arbejde. Hvis ikke a-kasemedlemsskabet ligger i forlængelse af et arbejdsforløb eller en gennemført uddannelse, opnås medlemskab af en kasse på baggrund af job / uddannelsesgarantien,
 - at de arbejdsløse gennem lovgivningen sikres reel indflydelse på udfyldelsen af job-/uddannelsesgarantien. Det garanterede forløb på mindst 2 år fastlægges i en aftale, der er gensidigt forpligtende. Både via lovgivning og med hjælp af fagforeningen og a-kassen sikres at den arbejdsløse er en ligeberettiget part når der aftales et job eller et uddannelsesforløb,
 - at alle eksisterende åbentlyst urimelige rådighedsregler afskaffes. Retten til tillæggydelsen kan kun mistes ved

afvisning af rimelige arbejdstilbud eller ved brud på aftalte job-/uddannelsesforløb uden at søge aftalen ændret. Retten til tillægsydelsen mistes for en periode. Ved gentagelsestilfælde ligestilles den arbejdsløse med nye på arbejdsmarkedet og har som andre efter 9 måneders ledighed ret til et nyt job-/uddannelsesforløb -og dermed fornyet ret til tillægs- ydelse.

Finansieringen af ovennævnte forslag skal ske ved at:

- en del af udgifterne til udvidet orlov, nedsættelse af arbejdstid og mere ferie finansieres af sparede dagpenge og bistandsmidler, øgede skatteindtægter fordi flere kommer i arbejde og indtægter fra „selvorganiseret arbejde”,
- en anden del af udgifterne finansieres ved socialt afbalancerede bidrag fra alle arbejdsgivere og lønmodtagere,
- ved overenskomstforhandlinger kan der desuden afsættes midler, f.eks. til opfyldning af orlovsydelsen til fuld løn,
- som led i finansieringen af nye jobs og de nye rettigheder gennemføres en omlægning af skattesystemet efter de retningslinjer, som er omtalt under 4.6.

4.2 KØNNENES LIGE VÆRDIGHED OG FRIGØRELSE

Enhedslisten arbejder for kønnenes fælles frigørelse. Vi ønsker et samfund hvor mænd og kvinder deler det nødvendige arbejde, hvor alle har tid og ressourcer til at deltage i de fælles beslutninger, og hvor forbruget er baseret på en økologisk produktion.

Kønspolitikken kan anskues fra en borgerlig/humanistisk samfunds opfattelse og dermed som et spørgsmål om ligestilling, eller fra en socialistisk/antiautoritær opfattelse og dermed som et spørgsmål om frigørelse.

De ligestilingsforkæmpere, der formulerede sig fra århundredskiftet og frem, havde som mål, at kvinder skulle have samme rettigheder og muligheder som mænd, underforstået, at mænds liv i det borgerlige samfund blev model for det, der skulle opnås.

Frigørelse derimod, er en frigørelse af både mænd og kvinder fra et undertrykkende kapitalistisk system.

Kvindernes frigørelse er dog dobbelt, idet de både skal frigøre sig fra undertrykkelse af kapitalismen i samfundet, den tilsvarende undertrykkelse i hjemmet og i andre sociale sammenhænge. Socialismen er derfor en nødvendig - men ikke i sig selv tilstrækkelig - forudsætning for frigørelse.

Ligestilling kan give kvinder formelle rettigheder og bedre styrkepositioner men ikke frigørelse. Kvinder er stadig dårligere betalt end mænd trods formel ligeløn. Kvinder tager stadig hovedparten af arbejdet i hjemmet og med børnene, selv om de har samme erhvervsfrekvens som mænd. Kvinder deltager stadig mindre aktivt i samfundslivet, især på topplan.

Kvindekampen har bl.a. ført til en ligestillingslovgivning, som har givet bedre styrkepositioner indenfor løn- og arbejdsdelingsom-rådet, parlamentarisk repræsentation etc.

Ligestilling er derfor et redskab, der kan bruges undervejs.

Der skal først og fremmest sættes ind overfor det kønsopdelte arbejdsmarked, samt overfor værdinormerne, som betaler traditionelle mandefunktioner højere end kvindefunktioner. Kun ad denne vej modarbejder vi de traditionelle kvindearbejdspladsers lave status, ringe løn, dårlige uddannelsesforhold og marginale placering i tider med offentlige nedskæringer, tempoopskruning og stadig ringere socialt sikkerhedsnet.

Derfor er det også kønspolitik at bekæmpe EU-integrationen, som forringer kvindernes tilknytning til arbejdsmarkedet. Det sker især som følge af den økonomiske tilpasningspolitik til ØMU'en, den Økonomisk Monetære Union, der medfører sociale nedskæringer. Men også harmoniseringspolitikken på f.eks. pensions-området, hvor indførelse af et forsikringssystem især vil ramme de, der er svagest tilknyttet arbejdsmarkedet, vil få konsekvenser for kvinderne. Samtidigt bliver Danmarks og de øvrige EU-landes ligestillingspolitik i stigende grad underordnet EU's. Det svækker ligestillingskampen, specielt i de lande, hvor kvinder har været fortrøp og igangsættere for kvinder i andre EU-lande.

Den formelle ligestillings utilstrækkelighed skal uafsløret dokumenteres og udstilles, og dermed bane vej for yderligere at rykke ved dagens situation.

Vores krav lyder som følger:

- at mænd og kvinder deler det nødvendige arbejde i samfundet og i hjemmet
- 30 timers arbejdsuge med fuld løn- og personalekompensation.
- at arbejdslivet skal kunne tilrettelægges mere fleksibelt med or-lovsmuligheder for samvær med børn, syge og ældre, samt for livslang uddannelse. Dette er betinget af en udvidelse af orlovsbegrebet, samt fuld løn under barsels- og forældreorlov. Orlov skal være en ret, der uden barriere kan udnyttes af både mænd og kvinder.
- at der skal arbejdes for en faglig og lønmæssig opvurdering af de traditionelle kvindefag.
- gratis daginstitutioner.

Enhedslisten tager afstand fra alle forsøg på at individualisere problemet.

Kvinder skal kollektivt kæmpe for deres ret til som kvinder at have samme muligheder som mænd, i modsætning til i dag, hvor kvinder kun kan komme frem ved at handle på mændenes præmisser. Kvindeundertrykkelsen er indbygget i hele samfundet og det er hele dette samfund, der skal ændres for at få gjort op med undertrykkelsen af kvinder, Kvindekamp er klassekamp - klassekamp er kvindekamp.

4.3 SOLIDARISK SOCIALPOLITIK

Sociale problemer udspringer af den måde, det kapitalistiske samfund er organiseret på. Derfor må en socialpolitik, der tager fat ved årsagerne til krisen, kædes sammen med kampen for uddannelse og arbejde, arbejdsfordeling og bedre livsvilkår for de dårligst stillede.

Der er brug for en velfærds- og socialpolitik, hvor kontrol og vi-ved-hvad-der-er-godt-for-dig er en saga blot. I stedet skal de menneskelige ressourcer frisættes gennem nye former for samfundsmæssig organisering. Mennesker skal ikke betragtes som et problem, fordi de i perioder af deres liv har brug for støtte til forsørgelse eller har brug for omsorg og pleje. Der er brug for alle menneskers kunnen og evner, og målet er, at alle yde efter evne og modtager efter behov.

Socialpolitik skal give de svage og nødstedte magt og styrke ved at inddrage alle i et produktivt virke. Det skal ske ved at støtte den enkelte i at blive medkæmper i sit eget liv og respektere menneskers forskelligheder. Socialpolitikken skal ikke betragtes som en samfundsmæssig belastning. Socialpolitikken er en fornuftig samfundsmæssig indsats, der kan styrke lokalsamfundet og forbedre den enkeltes hverdagsliv. Alle tendenser til privatisering, brugerbetaling og EU-harmonisering på social- og sundhedsområdet, som individualiserer samfundskabte problemer, skal bekæmpes til fordel for solidariske løsninger.

Et børnevenligt samfund

Det gælder ikke mindst hvad angår børnenes tarv og udviklingsmuligheder. Børn trives og udvikles ikke kun sammen med deres forældre i hjemmet, men også i fællesskaber med andre børn og voksne. Dertil kommer, at langt hovedparten af forældrene i dag er udearbejdende og leveomkostninger i dag så høje, at det nødvendiggør to indtægter.

Derfor skal samfundets ansvar overfor børnene fastholdes:

- Fripladsgrænsen til daginstitutioner og fritidsordninger skal høves, så alle lavindkomster ligestilles.
 - Daginstitutioner og fritidsordninger bør principielt være gratis, ligesom folkeskolen.
 - Daginstitutioner og fritidsordninger skal udbygges, så alle børn, som står på ventelister sikres den plads, de har krav på
 - Kvaliteten i daginstitutionerne skal forbedres ved opnormering og forbedring af den pædagogiske indsats.
 - Der skal indføres omsorgsdage, så det bliver muligt at blive hjemme og passe børnene, når de er syge.
 - I byplanlægningen skal der i højere grad tages hensyn til børnene, så trafikken underordnes børns ret til friere udfoldelsesmuligheder.
 - En børneombudsinstitution skal oprettes.
 - Børnene skal selv have indflydelse på udviklingen af tilbud til dem, f.eks. ved oprettelse af kommunale børneråd, ligesom både børn og forældre skal medinddrages i udviklingen af daginstitutioner- og fritidstilbud.
- Det offentlige har dei overordnede tilsyn med de forhold børn og unge lever og udvikler sig under. Der skal være rådgivning og hjælp at hente, når familierne har brug for det.

- Alle forældre og børn/unge skal have ret til rådgivning og vejledning af sagkyndige. Rådgivningstilbuddet skal være åbent og uafhængigt af det øvrige sociale system.
- Der skal være en bred vifte af støttemuligheder både i hjemmet og i form af anbringelse, hvis det er nødvendigt. Anbringelse må aldrig få karakter af opbevaring, derfor skal både barnet/den unge og forældrene inddrages aktivt i processen.

Social sikring i voksenlivet

- Enhver i den erlwersaktive alder, som på grund af svigtende helbred, psykisk eller fysisk handicap, eller tab af arbejdsvejne af anden årsag, ikke kan klare et fuldt arbejde, skal sikres en ensartet før-tidspensionering, evt. kombineret med deltidsarbejde.
- Der skal skabes kvoter på virksomhederne med skånejobs, hvor folk med handicaps enten kan arbejde på deltid eller i et langsommere tempo.
- Den bureaukratiske sagsgang i forbindelse med langvarig sygedagpenge, revalidering og førtidspensionering skal grundlæggende ændres.
- Den sociale klientgørelse skal forebygges gennem en aktiv uddannelses- og arbejdslinje, men også gennem en arbejdsstil og metode i socialektoren, som i højere grad støtter menneskenes egne resurser.
- Socialektoren skal være en samarbejdspartner, der er med til at støtte og opbygge naturlige netværk.
- En større grad af selvhjulpethed skal fremmes, blandt andet i boligafdelingerne, som bygger på respekt, tillid og demokrati.

En aktiv og værdig alderdom

Fremtidens mange ældre vil leve og være relativt raske i længere tid. De vil ikke affinde sig med at være sat til side, men stille krav til en aktiv alderdom med nye udfoldelsemuligheder, samfundsmæssige funktioner og fleksible boligforhold. De ældre, som er nedslidte af et langt arbejdssomt liv, og de ældre, som er syge, har krav på en værdig alderdom med ordentlige levekår, hjemmehjælp, behandlingstilbud og plejeforhold.

Derfor skal:

- En samfundsfinansieret og solidarisk folkepension fastholdes og forhøjes i takt med de reelle udgiftsstigninger, og en tillægspension udbetales snarest på grundlag af renteafkastet fra Den Sociale Pensionsfonds formue.
- Arbejdsmarkedspensionen, som forlænger uligheden fra arbejdslivet ind i pensionsalderen, skal ikke bidrage til en uhuling af folkepensionen for de dårligst stillede.
- Pensionisterne sikres ret til efter eget ønske at forblive i deres egen bolig så længe som muligt ved hjælp af boligforbedringer og en offentlig finansieret hjemmeservice.
- Det forebyggende i primærkommunerne optrappes og udbygges, således at de faktiske behov for hjemmehjælp og hjemmepleje dækkes.
- Gratis lægehjælp og medicin for pensionister være en ubetinget ret, livskvalitetsforbedrende behandling tilbydes uden langvarige ventetider og al sygdomsbehandling uden aldersdiskriminering.
- Ventelister til sygehus og plejehjem afskaffes, og hospicer for døende udbygges.
- Pensionister, som ikke kan klare sig hjemme, sikres alternativer i form af beskyttede ældreboliger eller pensionistkollektiver, og i sidste ende plads på integrerede, fleksible plejecentre og plejehjem. Udbuddet skal dække de faktiske behov, således at ingen tvinges til at bo i rammer, der ikke er fornuftige i fysisk forstand, hvor der ikke findes den fornødne omsorg og pleje, eller hvor den ældre er utryk ved at være. Princippet skal være, at det er den ældre, der visiterer sig selv til ældrebolig.

De ældre skal sikres nye muligheder for en aktiv alderdom ved:

- Øget kompetance til ædrerådene,
- Støtte til pensionistklubber,
- Tilbud om lokale kulturaktiviteter,
- Støtte til højskoleophold og andre undervisningstilbud,
- Gratis radio- og TV-licens,
- Offentlige transportmidler tilpasset ældre uden spærretider for de specielle pensionistrabatkort.
- Oprettelse af flere ældre- og aktivitetscentre.
- Cafeteriaordninger, hvor de der har lyst kan spise sammen.
- Støtte til besøgsven-ordningen.

4.4 FORBEDRET FOLKESUNDHED

Nogle er syge fra fødslen. Andre er raske gennem et langt liv. De fleste rammes i livets løb af skader eller sygdomme. Uanset hvor sundt den enkelte prøver at leve, er der en risiko for at blive syg. Biologiske og ydre - menneskeskabte - forhold bestemmer i høj grad risikoen for den enkelte. Det enkelte menneske kan ikke styre eller kontrollere alle mulige sygdomsårsager.

Derfor skal sundhedsfremme, forebyggelse, sygdomsbehandling, pleje og omsorg være opgaver vi påtager os i fællesskab. Fællesskabet kan ikke påtage sig den enkeltes lidelser, eller sygdommens påvirkning af de pårørende. Men vi kan i fællesskab gøre en indsats for at forebygge skader og andre sygdomme. Vi kan yde helbredelse, lindring eller trøst. Vi kan garantere, at de(n) syge ikke overlades til sig selv og at det foruden lidelse ikke også skal koste penge at blive syg. Levetiden stagnerer og livskvaliteten forringes på grund af arbejdsløshed, dårligt arbejdsmiljø, usund livsstil og forringede behandlingstilbud med stigende ventelister. Den relative forringelse af folkesundheden, som er en følge af de seneste ti års nedskæringspolitik af sundhedsvæsenet, privatiseringer og manglende forebyggelse, kalder på indsatser af helt andre dimensioner end dem, som foreslås i den herskende sundhedspolitik, og helt andre værdier end den markeds-moral, som højrekræfterne ønsker gældende i sundhedsvæsenet.

Forebyggelse

Derfor skal det forebyggende arbejde opprioriteres i alle livsfasen og alle samfundssektorer: - Den forebyggende indsats i forbindelse med graviditet og fødsel og sundhedsplejen for børn hjemme og i daginstitutioner og skoler skal forbedres. Sundhed skal

fremmes gennem øget oplysning, rådgivning, undervisning og diskussion. Det sundhedsfremmende arbejde skal integreres i skolernes undervisning. Målet er, at nybagte forældre, samt børn og unge forstår, selv tager stilling til hvorfor og hvordan sundhed kan forbedres og får den støtte, de behøver, når de vil omsætte forståelsen til handling.

- Nye tiltag skal gennemføres til forbedring af arbejdsmiljøet, ikke mindst i forbindelse med indførelse af ny teknologi, og alle, der rammes af en arbejdssygdom, skal have ret til undersøgelse og behandling på arbejdsmedicinske klinikker uden lange ventetider.

- Alle skal have ret til tidsbestemt sygedagpenge, som svarer til den tabte arbejdsfortjeneste, tidlig tilbud om en reel revalideringsindsats, og hurtigere afgørelser om evt. førtidspensionering.

- Der skal sættes ind for miljøvenlige boligforhold, renere vandforsyning, større trafik-sikkerhed m.v.; fødemiddelkontrollen skal forbedres og flere økologiske fødevarer skal udbydes.

- Mårettede indsatser til forebyggelse af livsstilssygdomme og forskellige former af misbrug skal igangsættes, og der skal sikres flere, bedre og længerevarende behandlingstilbud ved alkohol- og narkotika-misbrug, og et varieret tilbud af de forskellige tobaksafvænningsformer.

Behandling

Behandlingssektoren skal forbedres:

- Sygdomsbehandling skal være lettilgængelig for alle. Kapacitet og effektivitet skal være tilstrækkelig til at sikre korte ventetider til alle anerkendte behandlinger. Behandlingen skal være individuel og omfatte den bedst mulige lægefaglige ydelse, samt den bedst mulige pleje, omsorg, optræning og revalidering.

- Før behandling skal den enkelte patient tilbydes tilstrækkelige oplysninger om sygdom, undersøgelser, eksisterende behandlingsmuligheder og konsekvenserne ved ikke at behandle, således at hun på et realistisk grundlag kan beslutte, hvad hun vil.

- Behandlingssektoren skal sammen med det øvrige sundhedsvæsen og socialvæsenet prioritere forebyggende arbejde højt. Behandlingssektorens opgaver er især forebyggelse af bivirkninger og andre komplikationer til behandling samt tilbagefald og mulige følgesygdomme. Hvis der konstateres øget risiko for andre sygdomme, invaliditet eller død, skal patienten have tilbudt vejledning om hvordan risikoen kan mindskes.

- Forundersøgelser, behandling og opfølgning skal foregå i sammenhængende forløb på tværs af grænserne mellem social- og sundhedsvæsenet og mellem sygehusene og den primære sundhedstjeneste.

Der skal især sikres et bedre samarbejde omkring gravide, børn og ældre, samt opfølgning af sygedagpengesager og førtidspensionering.

- Anerkendt sygdomsbehandling skal betales via skatten og varetages af det offentlige. Brugerbetaling for sygdomsbehandling incl. velbegrunnet kunstig befrugtning skal afskaffes. Der kan evt. opkræves betaling for luksus-behandling.

Sundhedsvæsenet skal fungere og udvikles på et veldokumenteret og demokratisk grundlag:

- Patientforeninger og forbrugerorganisationer skal inddrages i planlægning og prioritering. Patientens ret til indflydelse skal styrkes, bl.a. ved oprettelse af patientråd.
- Politisk prioritering af sygdomsbehandling skal finde sted gennem fastlæggelse af overordnede patientrettigheder samt mål og rammer for ressourceudnyttelsen, men aldrig i det enkelte patientforhold. Den enkelte patient skal have adgang til behandling efter alment gældende retningslinier fastlagt af fagkyndige råd sammen med patientrepræsentanter, forbrugere og politikere efter offentlig høring
- Patientrettigheder skal lovfæstes: ret til undersøgelse, behandling og pleje af god kvalitet og med kort ventetid, ret til at vælge behandler og behandlingssted og til en anden faglig vurdering og rådgivning, hvis det ønskes, ret selvbestemmelse og værdighed, ret til fuld information, ret til personalets fulde tavshedspligt, ret til beskyttelse mod overgreb i kritiske situationer, f.eks. ved bevidstløshed eller svær psykisk sygdom.
- Den medicotekniske industri og medicinalindustrien skal under demokratisk kontrol. Forskning og udvikling af lægemidler og ny medicinsk teknologi skal gøres uafhængig af profitinteresser. Lægemedeltilsynet skal styrkes.
- Forskning og udvikling samt uddannelse er en offentlig opgave. Vægten skal lægges på de manges sundhedsproblemer både på kort og langt sigt. Danmarks indsats bør mindst svare til andre højt udviklede lande. Vi skal bidrage til at indsatsen for sundhed sker på højest mulige niveau overalt i verden baseret på solid viden samt forebyggelse og behandlinger med dokumenteret effekt.

4.5 SPEKULATIONSFRIE BOLIGER

Boligudgifterne og det eksisterende boligareal er fordelt på en dybt asocial måde. Det skyldes i høj grad den omvendte fordelingspolitik, der føres via det offentlige boligtilskud. Langt det største beløb gives i form af rentefradrag, og kun en mindre del gives som rentesikring, boligsikring, statsstøtte til boligbyggeri m.v. Som følge heraf får ejerboliger et langt større tilskud end lejerboliger, og højindkomstfamilier får større tilskud, både i beløb og i forhold til indkomst, end lav- og mellemindkomstfamilier.

Byggeriet følger langt fra behovet for nye boliger, og byfornyelsen kan end ikke følge med nedslidningen af den gamle boligmasse. En væsentlig del af problemet skyldes, at byggesektoren bruges som konjunkturregulerende instrument. Nybyggeriet er for dyrt, hvilket bl.a. skyldes, at en stor del af udgifterne ved byggeriet er renteprofit til finansieringsinstitutterne. Kombineret med nedskæringer på statens tilskud betyder dette, at lejlighederne bliver dyrere, mindre og mere skræbete. Dertil kommer, at renten på boliglån i dag er totalt afhængig af de internationale finansmarkeder, selvom der lånes i egne pensionsformuer.

Derfor skal boligsektoren frigøres fra spekulation og finansieres radikalt anderledes. Det offentlige tilskud til boligsektoren, som i dag primært foregår gennem rentefradrag skal omfordes til fordel for lav- og mellemindkomster. Boligsektoren skal underlægges beboernes behov for miljøvenlige og sunde boliger, som integreres i et nærmiljø med indkøbs- og fritidsmuligheder.

Det forudsætter:

- En stærk forøgelse af den nuværende byggekvote af almennyttige boliger og en øgning af byfornyelsestakten.
- En fuldstændig løsrivelse af finansieringen af almennyttigt boligbyggeri fra det private pengemarkeds spekulation til fordel for lavt forrentede statslån, hvor afdrag og forrentning indgår i en lejerstyret fond, der på længere sigt finansierer det almennyttige boligbyggeri.
- En gradvis aftrapning af eksisterende rentefradrag over en kortere årrække, således at lejerboliger ligestilles med ejerboliger, og højindkomstfamilier ikke længere begunstiges på lavindkomstfamiliers bekostning.
- Selvejerboliger skal tilskyndes til at sælge til almennyttige selskaber og andre former for kollektiv ejendom, og kreditforeningernes tomme boliger skal overføres til den almennyttige sektor, som til gengæld ikke skal betale ejendomsskat, hvis det fremgår af boligens fundats, at det ikke må videresælges.
- Kommunerne skal oprette en central boliganvisning, så ressourcevage grupper kan anvises boliger både i det private udlejningsbyggeri, i parcelhusområder og i alle almennyttige boligselskaber.
- Ghetto dannelse skal undgås ved udvikling af fysiske rammer, som kombineret med kollektive, miljøvenlige tilbud, gør flest mulige boligområder attraktive for flest mulige beboergrupper. Kvoteordninger med udgangspunkt i kriterier, der er forbudte i følge love mod diskrimineringer, skal ikke godkendes.

4.6 RØD-GRØN FINANSIERING

I finansieringen af et mere rødt og grønt Danmark er der behov for store ændringer af skatte- og finanspolitikken. Formålet med disse ændringer må være:

- at sikre en solidarisk beskatning, så den bedst stillede tredjedel af befolkningen betaler mere i skat, mens de lavtlønnede betaler mindre i skat,
- at ændre forbruget ud fra miljø- og sundhedshensyn ved en afgiftspolitik, som rammer overforbruget af energikilder, reklamer, alkohol, tobak m.v.,
- at sikre et højt serviceniveau som er effektivt, præget af kvalitet og uden ventelister,
- at sikre en nedbringelse af statens store og voksende renteudgifter på statsgælden.

Principperne i en rød-grøn skattepolitik er fuld beskatning af kapitalindkomster og profitter, større beskatning af de største indkomster og skattelettelser for de lavest lønede, miljø- og energiafgifter, som ikke er social skæv, og en formuebeskatning, som tager udgangspunkt i, at den rigeste tiendedel af husstandene ejer nittiendedel af den samlede nationalformue. Overfor EUs planer om fjernelse af grænseres tilskud, harmonisering af skattepolitikken og nedsættelse af afgifter skal suveræniteten i skatte- og afgiftspolitikken fastholdes.

En rød-grøn finansiering skal derfor indeholde:

- En enstrengt skatteskala, hvor alle personlige indkomster beskattes efter den samme skala, uanset om de stammer fra lønarbejde, privat virksomhed, honorarer eller andet.
- En effektiv progression i skatteopkrævningen ved et højt personfradrag, der fritager de mindste indkomster for personskat, afskaffelse af skatteløftet, og en bruttoskat med to procentsatser, én for almindelige indkomster og én højere for meget store indkomster.
- En fradragsafvikling, som sikrer, at det er bruttoindtægten, der beskattes, og dermed fører til en reel progression i skatteskalaen.
- En indførelse af nye miljø- og energiafgifter på en række områder, som f.eks. reklamer, emballage, kunstgødning, overforbrug af kul, olie, gas, el og benzin.
- En skærpet beskatning af formuer, værdistigninger, kapitalafkast og renter, som går op med den skæve formuefordeling; om nødvendigt en særlig beskatning af formuer og renteindtægter og indgreb mod kapitalflugt til udlandet for at nedbringe statsgælden.
- En ophævelse af skattebegunstigelsen af pensionsfonde mod til gengæld at den fremtidige pensionsopsparing naturligvis ikke beskattes, når den bringes til udbetaling.
- En stramning af selskabs- og erhvervsbeskatningen med indskrænkning af skattemæssige afskrivninger, beskatning af det reelle overskud, og kortere tidsfrister, som vanskeliggør, at selskabstømmere løber med kassen.
- En beskatning af Nordsømilliarderne der sikrer, at det offentlige får størsteparten af de kommende indtægter, så overskuddet ledes over i statskassen.

5.0 UDDANNELSE OG KULTUR

Mulighed for kulturel udfoldelse og retten til uddannelse på alle niveauer er vigtig, både når det gælder det enkelte menneskes personlige udvikling og når det gælder den nødvendige samfundsmæssige forandring.

Derfor skal uddannelse og kultur være højt prioriterede samfundsopgaver. Alle skal have mulighed for at få en faglig kompetence og gives mulighed for demokratisk medleven og kreativ livsudfoldelse

5.1 UDDANNELSE FOR LIVET

Det grundlæggende formål med skolesystemet i det kapitalistiske samfund er at rette den enkelte til, så hun eller han passer til erhvervslivets behov, både når det gælder konkrete kundskaber og når det gælder holdninger, sociale færdigheder mv.

En socialistisk uddannelsespolitik må bygge på helt andre værdier og mål, som både styrker den enkelte og de sociale fællesskaber. Uddannelsen skal være for livet, ikke for erhvervslivet. For alle har behov for almen viden om mennesket, naturen og samfundet, og brug for sproglige og kreative færdigheder. Undervisningen skal bygge på lyst frem for tvang, indflydelse frem for ensretning og sammenhold frem for egoisme. Den skal tage udgangspunkt i elevernes nysgerrighed og evner, deres kritiske sans og deres evne til samarbejde.

Det vil være en illusion at tro, at vi kan skabe et socialistisk uddannelsessystem som en enklave i et i øvrigt kapitalistisk samfund, men på den anden side er uddannelsessystemet heldigvis ikke en automat, hvor det kapitalistiske samfunds uddannelsesbegreb blindt udmøntes. En række historiske, politiske og sociale forhold betyder, at socialister har mulighed for at påvirke uddannelsessektoren. Og der er nok at tage fat på indenfor alle dele af uddannelsessektoren.

Enhedslisten arbejder for en generel udbygning af uddannelsessystemet, så alle der har lyst til at uddanne sig kan gå i gang. Det indebærer et decentralt uddannelsesudbud af høj kvalitet, ordentlige økonomiske støttemuligheder for både unge og voksne, fjernelse af egenbetaling og afskaffelsen af adgangsbegrænsningen.

Uddannelsessystemet skal være fleksibelt, så der ikke skabes blindgyder og det skal være muligt at starte på en uddannelse eller efteruddanne sig på ethvert tidspunkt i livet, alt efter den enkeltes eget valg. Til gengæld skal uddannelsesstvangen, fx. for unge arbejdsløse, fjernes.

I dag præger manglende økonomiske bevillinger uddannelsessektoren og manglen på penge betyder dårlig kvalitet. Der er brug for flere penge så klassekvotienterne på alle uddannelsesstrin kan nedsættes, undervisningsmidlerne fornyes, skolebygningerne forbedres og lærerne efteruddannes.

Men penge alene gør det ikke. Indenfor hele uddannelsessystemet er der brug for pædagogisk og indholdsmæssig fornyelse. Derfor skal pædagogisk og fagligt udviklingsarbejde styret af ansatte og de direkte brugere styrkes.

Folkeskolen og ungdomsuddannelserne.

- Uddannelserne skal tilføres de nødvendige resurser, både for at matche det stigende elevtal i folkeskolen og for at åbne mulighed for

kvalitetsforbedringer både i folkeskolen og på ungdomsuddannelserne.

- Den ofte strengt fagdelte undervisning må suppleres med projektorienteret, værkstedsbaseret og tværfaglig undervisning. På de gymnasiale uddannelser skal de stramme pensumkrav opblødes, så der bliver mulighed for reel elevindflydelse på undervisningens indhold.

- Evalueringssystemet skal reformeres. 13-skalaen og de traditionelle eksamensformer skal afskaffes. Evalueringsformerne skal tilpasses undervisningens indhold og struktur på den enkelte uddannelse. Løbende evalueringer, hvor lærer og elev tager stilling til elevens mål, indsats og muligheder, skal have en central placering.

- Eleverne skal sikres større indflydelse på den daglige undervisning og skolens drift som helhed. Folkeskolerne bør ledes af en bestyrelse med lige mange repræsentanter for elever, forældre og ansatte. Lærlinge og elever skal sikres repræsentation i erhvervsskolernes bestyrelser og sammen med de ansatte have flertallet i bestyrelserne. På gymnasier og HF-kurser bør bestyrelserne bestå af lige mange elevrepræsentanter og repræsentanter for de ansatte.

- Der skal skabes fri adgang til alle ungdomsuddannelserne, herunder en garanti for praktikplads i erhvervsuddannelserne. Samtidig skal en styrket institutionsbaseret erhvervs- og studievejledning hjælpe de unge til at træffe det rigtige uddannelsesvalg og til et givtigt uddannelsesforløb.

- De unges uddannelsessøgendes økonomiske forhold skal forbedres. Unge udeboende skal have SU som udeboende uanset deres alder og uddannelsesstøtten skal være uafhængig af forældrenes indkomst. Der skal indføres arbejdsgiverbetalt uddannelsesløn på erhvervsuddannelserne, også i de indledende skoleperioder.

Videregående uddannelser

- Adgangsbegrænsningen til de videregående uddannelser skal væk, og alle skal sikres mulighed for at tage den uddannelse, de ønsker.

- De økonomiske forhold skal forbedres, på kort sigt ved en forhøjelse af SU og på længere sigt med indførelse af uddannelsesløn.

- Bachelor-uddannelsen skal afskaffes, så den ikke ender som en blindgyde, der hverken fører til en egentlig akademisk uddannelse eller skaffer reelle muligheder for et job.

- Uddannelsernes indhold skal revurderes, så de ikke bliver en forlænget skolegang, men i stedet bygger på en forskningsbaseret undervisning, som lægger op til selvstændig og kritisk tænkning.

- Der skal oprettes flere faste stillinger med forskningsret på universiteterne, så vilkårene både for den forskningsbaserede undervisning og for grundforskningen forbedres.

- Ledelsen af alle videregående uddannelser skal demokratiseres på en måde, som sikrer, at de studerende opnår halvdelen af pladserne i de styrende organer.

Arbejdsmarkeds- og voksenuddannelser

- Alle skal have en reel mulighed for at påbegynde en uddannelse som voksen eller at bygge videre på en allerede erhvervet uddannelse, hvorfor disse uddannelser må dimensioneres på grundlag af efterspørgslen og gøres gratis.
- Arbejdsløse skal have ret til at deltage i enhver form for uddannelse på dagpenge, hvis de ikke kan anvise ordinært arbejde, og ansatte skal have ret til uddannelsesorlov med fuld dagpengesats.
- Arbejdsmarkedsuddannelserne skal stå åbne for alle og sikre ufaglærte grupper mulighed for kortere eller længere uddannelser med meritforløb, som kan føre til en.
- Muligheden for at tage dele af uddannelser på „åben uddannelse“ skal udbygges og ddtagerge-byrene fjernes.
- Der skal være udvidet demokrati omkring styringen af uddannelserne, så arbejdernes organisationer får øget indflydelse. Taxametersystemet skal afskaffes, da det er ødelæggende for en kvalitativ udvikling af skolerne.

5.2 KULTUREL UDFOLDELSE

I fremtiden vil udveksling mellem forskellige kulturer få en stigende betydning, ikke mindst formidlet gennem de nye medier. Forståelsen af forskellige kulturelle udtryk og den brede adgang til informationsmængden kan danne op for den kulturimperialisme, som betragter kulturprodukter som varer og kulturen som middel til ensretning.

Den kapitalistiske udnyttelse af de nye informationsteknikker fører snarere til en stigende opsplitning mellem kulturer end til gensidig forståelse. En ny socialistisk kulturpolitik må derimod lægge afgørende vægt på at udvikle lige rettigheder og ligestilling, antiracisme og respekt for mindretal, national identitet og multikultur.

Kultur er ikke kun teater, sport, musik, TV og film, men også den måde vi udtrykker os på i vores daglige arbejde og fritid, i skole og familieliv, i vores sprog og omgangsformer, i vores forhold til traditioner og nybrud, m.v.. Alt for mange aktiviteter foregår i dag lørevet fra den sammenhæng, hvori folk bor, arbejder og lever, og hvori de berøres af politiske beslutninger. Kultur bør også være en kreativ udnyttelse af hinandens erfaringer, og ikke en passiv modtagelse af kommercialiseret underholdning.

Der er derfor behov for langt flere offentlige væresteder og fællesskaber, hvor en mangfoldighed af kulturelle særpræg kan komme til udtryk, hvor nye idéer og værdier kan gøres til genstand for fælles samtale, og hvor disse kan formidles og gøres brugbare i konkret, solidarisk politik.

Derfor skal det sikres:

- at der skabes sammenhæng mellem arbejde/skole og fritid og kulturtilbudene udvikles der, hvor folk arbejder og bor,
- at tomme områder midlertidigt benyttes til folkelige aktiviteter og brugerstyrede aktivitetshuse udvikles med offentlig støtte,
- at udlån af bøger og musik samt adgang til Internet og andre elektroniske medier på bibliotekerne og adgangen til alle statens museer gøres gratis,
- at alsidighedskravet tages alvorligt i alle medier, mediernes demokratiske funktion ikke anfægtes af kommercielle interesser, og ikke-reklamefinansierede lokal-TV og -radiostationer sikres,
- at den stigende tendens til privat sponsorering af kulturformidlingen stoppes, og i stedet erstattes af øgede bevillinger til kunstnerisk aktivitet og bedre løn- og arbejdsvilkår for professionelle kunstnere.

6.0 INTERNATIONAL SOLIDARITET

Den liberalistiske bølge, der fejer over verden, skaber en uhyggelig forarmelse, regionale krige og en faretruende global ustabilitet, som er hovedårsagen til det stigende antal flygtninge og indvandrere. De fattigste i den tredje verden betaler ikke blot prisen for lokale eliteres fejlslagne udviklingsstrategier, men også for den langvarige, imperialistiske udbytning, som har forhindret en selvstændig økonomisk udvikling og fastholdt en dyb fattigdom og gæld.

I Afrika, Asien, Latinamerika og Østeuropa presser de multinationale selskaber og deres regeringer på for at fjerne

de sidste barrierer for udbytning af arbejdskraft og udplyndring af naturressurser. De forsømmer heller ikke nogen lejlighed til at indsætte og støtte undertrykkende regimer, når det tjener deres økonomiske og politiske interesser.

Men det er ikke kun i den tredje verden, at den nye globalisering uddyber kløften mellem rig og fattig. Sulten og opløsnings-tendenserne i f.eks. Afrika er ikke en isoleret tragedie, men en effekt af en global logik, som ingen region i verden går fri af. Den statslige beskyttelse fjernes af afreguleringer af kapitalmarkedene og danneken af regionale økonomiske unioner, som f.eks. EU og NAFTA.

Nye udviklingsmuligheder forudsætter derfor nye samarbejdsformer, som bryder med denne nyimperialistiske tendens og med de organisationer, der som WTO, IMF og Verdensbanken, varetager denne.

6.1 NYE SAMARBEJDSFORMER

Den nye GATT-aftale, som ligger til grund for den nye verdenshandelsorganisation (WTO), tvinger en række fattige lande til liberaliseringer, der kun kan forstærke polariseringen og uligheden. De få fordele, som aftalen indeholder for en række nyindustrialiserede lande, som f.eks. Brasilien og Indien, er kun undtagelser, som bekræfter, at det først og fremmest er de multinationale selskabers interesser, som effektivt varetages. WTO er de multinationale selskabers instrument til styring af verdens handlen gennem nedbrydning af de fattige landes hjemmemarkeder uden tilsvarende åbninger i den rige verdens markeder.

Et andet, vigtigt instrument til at påvinge de fattige landes integration i verdensmarkedet er gæden. Den internationale valutafond (IMF) og Verdensbanken tilbyder lettelser og afbetalingsordninger af gæden som politisk instrument (or liberaliseringer og afreguleringer. Deres dagsorden er en ureguleret kapitalisme uden udviklingsperspektiver, der kun øger oplosningen og yderligere uddyber kløften mellem rig og fattig.

Derfor skal:

- den udemokratiske WTO (World Trade Organisation) erstattes af en anden, mere demokratisk samarbejdsorganisation til at regulere handlen på og IMF og Verdensbanken helt afvikles,
- der arbejdes for regionale samarbejdsaftaler, der kan sikre de fattige lande adgang til de højtindustrialiserede landes markeder og retten til at beskytte egen produktion og hjemmemarked,
- gæden helt slettes for lande, der prioriterer fattigdomsbekæmpelsen fremfor nyliberalismen.

6.2 BEKÆMPELSE AF FATTIGDOMMEN

Udviklingsbistand er ikke i sig selv løsningen på udviklingslandenes problemer. Ikke blot fordi de rige landes protektionisme og afdragene på gæden koster den tredje verden mere end det dobbelte af den samlede udviklingsbistand. Men først og fremmest fordi bekæmpelsen af fattigdom er et politisk problem, der skal løses af sociale og politiske bevægelser.

Sådanne bevægelser, som er grundlaget for en demokratisk udvikling, findes overalt i verden. De kæmper ikke for den type elitær figenbladsdemokrati, som de rige lande fremmer, men et demokrati, hvor den fattige befolkning gives muligheder for at tilkæmpe sig forbedringer. Det er dem, der skal udenrigspolitisk.

Desværre kommer det ikke til udtryk i den nye strategi for dansk udviklingsbistand, som derimod præges af nyliberalisme, eksportstøtte til dansk industri og en høj prioritering af befolkningsspørgsmålet.

Vejene til udvikling går i modsat retning: over opbygning af hjemmemarkedet, afvikling af gæden og stabilisering af befolkningen ved bekæmpelse af fattigdommen.

Derfor skal hele orienteringen i dansk udviklingsbistand ændres:

- Den udviklingsbistand, som direkte kommer nødlidende folk til undsætning og generelt støtter landets selvstændiggørelse, skal øges.
- Udviklingsbistanden skal i høj grad bruges til at slutte sociale og politiske bevægelser. Med udviklingsbistanden skal de kræfter støttes, der arbejder på et brud med neoliberalismen. Det kan være anti-imperialistiske oprør, der retter sig mod et endegyldigt brud med al kolonialisme og afhængighed.
- De midler, der i dag overføres til IMF og Verdensbankens programmer, skal i stedet anvendes som betingelsesløs støtte til de regeringer, der i praksis bekæmper fattigdom og underudvikling.
- Maskeret industristøtte skal helt fjernes fra budgettet. Danmark skal helt ophøre med at kanalisere bistand gennem EU. EU's bistandsprogrammer er bundet uløseligt til IMF og Verdensbankens programmer og filosofi, og fremmer først og fremmest storkapitalens ekspansionsstrategi.

Solidaritet med de fattige lande, og med de flygtninge- og indvandrergrupper, der af forskellige årsager tvinges fra hus og hjem, er også at bekæmpe imperialismen i sine nuværende former, f.eks. ved at arbejde for:

- økonomisk og politisk støtte til bevægelser, der kæmper for menneskerettigheder, demokrati og økonomisk retfærdighed i deres hjemlande,
- afvisning af støtte til og samarbejde med reaktionære, diktatoriske regimer. støttes bistands- og

6.3 DE OPRINDELIGE FOLK

Et særligt aspekt af udplyndringen af naturressourcerne og det globale fattigdomsproblem udgør undertrykkelsen af de såkaldt oprindelige folk.

Med begrebet oprindelige folk opfatter vi efterkommere af de folkeslag, der beboede bestemte territorier eller landområder inden koloniseringen, men som i dag er socialt og kulturelt marginaliseret og adskilt fra befolkningerne i de i dag eksisterende nationalstater eller kolonier.

Disse folk er ofte nomader eller halvnomader, der bebor geografisk marginale, men økologisk vigtige, landområder som f.eks. tundra og regnskov, eller i værre tilfælde folk, der på grund af rovdrift på og kolonisering af deres oprindelige land, frister tilværelsen som pjalteproletariat i storbyerne eller særlige reservater.

De oprindelige folk udgør i dag ofte mindretal indenfor deres oprindelige territorier eller i de i dag eksisterende nationalstater, der i mange tilfælde ikke anerkender dem som folkeslag med kollektive rettigheder.

Med begrebet oprindelige folk opfatter vi således vidt forskellige folkeslag som de arktiske områders inuit-befolkninger, nordskandinaviens samer, de nord-, syd- og mellemamerikanske indianere, de australske aborigines, de polynesiske og melanesiske folkeslag i Stillehavet, turæger, berbere, pygmæer og buskmænd m.fl. i Afrika, ainuer i Japan samt en lang række andre asiatiske folkeslag. De oprindelige folkeslag udgør tilsammen omkring 250 millioner mennesker, men er hver især meget ofte små og særlig undertrykte minoriteter i de eksisterende nationalstater.

Langt de fleste af de oprindelige folkeslag ønsker ikke adskillelse fra de nationalstater, hvori de i dag lever, men fælles for dem er ønsket om selvbestemmelse og retten til social og kulturel autonomi samt anerkendelse som folkeslag med kollektive rettigheder. Enhedslisten støtter disse krav.

Retten til land

Det er Enhedslistens opfattelse, at det grundlæggende krav, hvis de oprindelige folks ønsker om selvbestemmelse skal indfries, er retten til land. Uden denne ret, forstået som en kollektiv ret, vil de oprindelige folk være ude af stand til at bevare deres kultur og enhver snak om deres ret til selvbestemmelse og valg af udviklingsvej vil være hul.

Retten til selvorganisering og selvbestemmelse

Det er ligeledes afgørende, at de oprindelige folk har en ret til at vælge egne politiske organer. Retten til at stille sig ud er basal for at kunne vælge sin egen udviklingsvej.

Som følge af dette støtter Enhedslisten de oprindelige folks krav om en selvstyret økonomi, subsidieret af kolonisateurerne, retten til kulturel autonomi og retten til at organisere sig på tværs af nationalstatslige grænser.

Retten til et permanent forum under FN

Gennem adskillige år har de oprindelige folks organisationer ønsket oprettelsen af et permanent forum under FN. Enhedslisten støtter dette ønske.

Sikring af menneskerettighederne for de oprindelige folk

På grund af deres placering som særligt marginaliserede grupper, hvis interesser ofte er i konflikt med såvel den lokale herskende klasse, de multinationale koncerners samt på kort sigt også den fattige del af majoritetsbefolkningens, er de oprindelige folk særligt udsat for krænkelse af menneskerettighederne.

6.4 FLYGTNINGE- OG INDVANDRERPOLITIK

Som et af verdens rige lande har Danmark en særlig forpligtigelse til at tage godt imod alle, der flygter fra krig og undertrykkelse af menneskerettigheder. I stedet for en fælles EU-flygtningepolitik, hvis formål er at holde flygtninge ude fra Europas rige lande, bør Danmark bidrage til et Europa med åbne grænser, der samarbejder ligeværdigt med sine fattigere naboer.

Danmark skal gøre en solid indsats i FNs internationale flygtningearbejde, og konsekvent overholde flygtningekonventionen og menneskerettigheds-erklæringen. De stramninger af den danske udlændingepolitik, der allerede er gennemført, skal derfor fjernes. Flygtninge og indvandrere skal ikke betragtes som fremmede, men som mennesker, der kan berige den danske kultur.

Asyl til flygtninge

Flygtninges retssikkerhed skal garanteres i alle led i behandlingen af asylansøgninger. Derfor skal:

- alle forfulgte have mulighed for at søge asyl i Danmark; hverken manglende visum eller et løfte om „midlertidigt beskyttelse“ må kunne forhindre, at en seriøs sagsbehandling igangsættes og færdiggøres så hurtigt som muligt,
- asylansøgere, der ikke har fået deres sager endeligt behandlet indenfor 1 år, gives ret til asyl,
- ingen asylansøgere kunne sendes ud af landet, så længe ankemulighederne ikke er udtømte,
- ingen asylansøgere anbringes i fængsler eller under fængselslignende forhold,
- politiet helt ud af sagsbehandlingen af asylansøgninger,
- modtagelse af asylansøgere og behandlingen af deres sager varetages af et civilt organ med deltagelse af jurister, psykologer m.v.,
- asylansøgerne bevilges beskikket advokat allerede i sagsbehandlingens første instans,

Flygtninges og indvandreres rettigheder

Menneskerettighederne må gælde for alle indbyggere uanset etnisk baggrund, nationalitet, religion, køn eller seksualitet. Indvandrere og flygtninge skal derfor sikres de samme politiske, økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder som danskere. De skal kunne bevare forbindelsen til deres egen kulturelle og sproglige baggrund og have mulighed for at lære den danske kultur at kende; ligesom danskere har mulighed for at få indsigt i deres kulturer. Et fungerende demokrati må baseres på gensidig respekt mellem folk. Derfor skal flygtninge og indvandrere have den samme adgang til uddannelse, arbejde og bolig. Men herudover er en særlig indsats nødvendig:

- Familiesammenføringsreglerne skal gælde alle nære familiemedlemmer, uanset alder og økonomiske forhold.
- Lovsikret tilbud om modersmålsundervisning skal sikres både børn og voksne på alle uddannelsesniveauer og tilbud om gratis dansk undervisning til alle voksne indvandrere.
- Uddannelsesinstitutionerne skal bevilges tilstrækkelige resurser til to-sprogede lærere, bøger, undervisningsmateriale m.v.,
- Flere kulturelle daginstitutioner og pædagogiske legepladser/stuer skal oprettes, og i tilknytning hertil danskundervisningstilbud til indvandrermodre.
- Flere indvandrere og flygtninge skal uddannes til og ansættes i undervisnings-, social- og sundhedssektoren.
- Lærer- og pædagoguddannelser skal indeholde en flerkulturel dimension.
- På arbejdsmarkedet skal flygtninges og indvandreres kvalifikationer anerkendes, og deres resurser, uddannelser og erfaringer udnyttes, evl. efter egnede efteruddannelser.
- Flygtninge og indvandrere skal have stemmeret og være valgbare, også til Folketinget.

Retten til valg af bolig

Uanset etnisk baggrund skal alle have samme ret til at bestemme, hvor de vil bo. Indvandrere og flygtninge skal ikke spredes så meget som muligt. Mange har behov for egne netværk for at kunne integrere sig i det danske samfund. Boligproblemer i store boligbyggerier skal ikke løses med diskriminerende kvoteordninger. Der skal gøres en indsats overfor de bagvedliggende, sociale problemer, som er ophobet i disse boligområder:

- Først og fremmest gennem arbejde og uddannelsespladser til alle, og sikring af anstændige levevilkår.
- Dernæst gennem særlige resurser til flerkulturelle projekter, ungdomsklubber og fritidsaktiviteter, legepladser med personale, herunder to-sprogede medarbejdere, tolkebistand til beboerforeninger m.v.
- Endelig skal der føres en anden boligpolitik med mere socialt boligbyggeri i attraktive miljøer, også de rige kommuner, en central boligplanlægning i lokalområder og byfornyelse på beboernes betingelser.

Kampen mod racisme

Racismen har først og fremmest sociale årsager. Undertrykte grupper i samfundet vender skytset den forkerte vej: mod dem, der er endnu svagere; end dem selv. i stedet for mod uretfærdigheder i samfundet. Den kan ikke blot bekæmpes med moralsk afstandtagen, og den forsvinder ikke af sig selv. En aktiv modstand er nødvendig, og der må i praksis opstilles alternativer til splittelsen:

- En solidarisk kamp for boliger, uddannelse og arbejde til alle - såvel for danskere som for indvandrere og flygtninge.
- En fælles mobilisering mod den organiserede racisme og fremmedhad i boligkvartererne, på uddannelsessteder, på arbejdspladser og i fagforeninger,
- Statslig og kommunal støtte til alle initiativer, som tremmer dialog, debat og kulturel forståelse mellem danskere og de forskellige grupper af indvandrere og flygtninge.

7.0 FRED, SIKKERHED OG SAMARBEJDE

Forhåbninger til en verden med fred og sikkerhed var store efter „murens fald“ . Nu måtte det være muligt at gennemføre en afbalanceret nedrustning og bruge de sparede midler („fredsdividenden“) på at løse de globale uligheder og konflikter. Efter Warszawa-pagtens opløsning forsvandt også påkuddet for NATO's fortsatte eksistens, for den atomare afskrækkelse og de enorme hærstyrker. Atomraketter kunne skrottes og militærindustrien kunne omstilles til civil produktion.

Men sådan gik det desværre ikke. Golfkrigen, konflikterne i ex-Jugoslavien, de franske atomprøvesprængninger, den sociale nedtur i Østeuropa, tragedierne i Afrika, udplynningen af naturen og den fortsatte jagt på kapitalistisk vækst, er alt sammen vidnesbyrd på at det igen er den gamle magtpolitik, som hersker.

Den vestlige verden greb aldrig chancen for en omfattende afrustning og afspænding, i stedet blev den ændrede magtbalance brugt til at presse Rusland og de østeuropæiske lande til markedsøkonomiske „chokkure“ og påvinge dem NATOs præmisser i det såkaldte „Partnerskab for Fred“. NATO og EU/WEU er nu i færd med at udvide mod øst. Denne fremrykning af den vestlige indflydelsessfære til Ruslands grænser risikerer at skabe en ny kold krig med atommagten Rusland i stedet for et afspændt Europa. Det vil gøre Centraleuropa til en ny stødpudezone, undergrave landenes sikkerhed og tvinge dem til militær oprustning.

„Fredsdividenden“ forsvandt som dug for solen. De tusind milliarder dollars, som blev sparet på militæret verden over, blev aldrig anvendt til sociale og miljømæssige forbedringer, i stedet har USA, Vesteuropa og Japan fastholdt de ulige handelsforhold og den ulige fordeling af verdens goder. De globale problemer opfattes ikke længere som civile udfordringer, men i stedet som nye fjender og nye militære udfordringer. Det fremgår også af grundlaget for dansk sikkerhedspolitik: „På længere sigt vil den største udfordring til Europas sikkerhed formodentlig komme fra i første række de dele af den 3. Verden, som grænser op til Europa. Våbenspredning, islamisk fundamentalisme, befolkningseksplosion, fattig-domskløften mellem Nord og Syd, det heraf afledte emigrationspres fra Europas nørømråder (Nordafrika og Mellemøsten), samt miljømæssige trusler vil i denne sammenhæng være centrale problemstillinger“ (1992-rapporten fra Udvalget vedrørende Forsvarets Udvikling).

7.1 FÆLLES SIKKERHEDSPOLITIK

Som svar på disse problemer om-struktureres NATO og WEU. Nu udvikles mobile, højteknologisk udrustede styrker, som hurtigt kan sættes ind i de områder i den 3. Verden og Europas periferi, som er af strategisk betydning.

Derfor genoplives WEU (Vestunionen), som nu gøres til den europæiske søjle indenfor NATO og til EU's militære instrument, der kan understøtte EU's økonomiske og politiske magt. Derfor presses de østeuropæiske lande ind i militære samarbejdsformer, hvor præmisserne er lagt af Vesten. Derfor lægger både NATO og WEU op til, at deres styrker kan bruges af FN.

Det er også i det lys, at Danmarks optagelse som observatør i WEU, oprettelsen af Den internationale Brigade, og deltagelsen i NATO's styrker i Bosnien, skal ses. Den danske regerings aktive indsats for inddragelsen af østeuropæiske lande i NATO, og dens særlige indsats overfor de baltiske lande, herunder samarbejde på det militære område, er en del af denne genetablering af Vestens magtpolitik overfor omverdenen, herunder den gamle

fjende, Rusland.

Overfor denne eskalering af oprustningens og magtens politik, må der udvikles en virkelig nedrustnings- og sikkerhedspolitik på et demokratisk grundlag, der inddrager folkelige bevægelser og mellemfolkeligt samarbejde. Det forudsætter:

- En sikkerhedspolitik som prioriterer afspænding, nedrustning, demokrati, konfliktforebyggelse, økonomisk og social udvikling, frem for magtpolitik og militær oprustning.
- En fælles sikkerhedspolitik for alle europæiske lande, der både tager hensyn til de østeuropæiske lande og Ruslands sikkerhed, og som lægger vægt på konfliktforebyggelse fremfor den militære dimension.
- En nedlæggelse af de militære alliancer NATO og WEU, og anvendelse af de frigjorte resurser til en styrkelse af det forebyggende arbejde gennem OSCE, samt til udvikling af regionale sikkerhedsfora f.eks. i Norden, Østersøområdet, Centraleuropa og Middelhavet.
- Et forbud mod alle atomprøvesprængninger og en destruktion af alle nuværende atomare våben.
- En freds- og solidaritetspolitik, der sikrer national selvbestemmelse, som f.eks. for Bosnien, Palastina, Tjetjenien og Tibet, og som understøttes af folkelige freds- og solidaritetsbevægelser.
- En ny fredsftale om Bosnien, som modsat Dayton-aftalen virkelig sikrer Bosnien som ét statsfælleskab med fælles regering og parlament for alle, fælles valg, respekt for mindretalsrettigheder, tilbagevendende for alle flygtninge til eget hjem og multi-etnisk kultur.
- En sikring af de baltiske landes selvstændighed og sikkerhed, herunder også sikring af de russiske mindretals demokratiske rettigheder i disse lande.
- Indgåelse af ligeværdige handelsforhold og kulturel udveksling mellem de europæiske lande og nærliggende arabiske lande i Middelhavet og i Mellemøsten, herunder massiv støtte til udvikling af økonomien i en palæstinensisk stat.

7.2 NY DANSK SIKKERHEDSPOLITIK

På dette grundlag, og ikke på det nye forsvarsforligs grundlag, skal en ny dansk sikkerheds- og forsvarspolitik udvikles. Der er ikke brug for udvikling af de nye militære midler, som forsvarsforliget sigter på. Dansk sikkerhedspolitik bør først og fremmest være et spørgsmål om handels- og bistandspolitik, mellemfolkeligt samarbejde og konfliktforebyggende arbejde. Danmarks sikkerhed beror på fremtidens bidrag til afhjælpning af de økonomiske og sociale problemer i Østeuropa, Mellemøsten og Afrika.

Derfor skal også Danmark nedruste og nogle af de frigjorte midler anvendes til ovennævnte civile formål, som f.eks. opbygning af en ny miljøvenlig energiforsyning i Østeuropa.

Derfor foreslås:

- at Danmark træder helt ud af Vestunionen (WEU), hvor Danmark i dag deltager som observatør,
 - at den danske internationale brigade nedlægges, og at Danmark vender sig imod dannelsen af et Eurokorps, som forløber for en egentlig EU-hær,
 - at Danmark udtræder af NATO, og som et første skridt, at alle danske militærenheder tækkes ud af NATO's „Hurtige Reaktionsstyrker”,
 - at Danmark modsætter sig, at NATO og WEU fremover deltager i FN-aktioner, som det skete i ex-Jugoslavien, da FN hermed mister sin globale troværdighed,
 - at Danmark arbejder for at udvikle sikkerhedsfora (f.eks. OSCE) som prioriterer afspænding, nedrustning, demokrati, konfliktforebyggelse, økonomisk og social udvikling frem for magtpolitik og militær oprustning.
 - at Danmark i alle relevante internationale fora, ikke mindst i OSCE, arbejder konkret for etablering af atomvåbenfri/ neutrale zoner i Europa. I første række i Norden, Østersøområdet og Centraleuropa.
- I stedet for det nye forsvarsforlig skal der såvel i som udenfor folketinget arbejdes for et flertal for følgende aktuelle konkrete nedrustningsskridt:
- øjeblikkelig stop for indkøb af nye våbensystemer og betydelige nedskæringer af det eksisterende militær,
 - stop for dansk deltagelse i NATOs militærplanlægning, øvelser mv.,
 - politisk kontrol med og omfattende nedskæringer af de hemmelige efterretningstjenester.

7.3 NEJ TIL EUROPÆISK UNION - JA TIL SAJVIARBEJDE

EU's økonomiske politik har - med fjernelsen af alle hindringer for kapitalens, varernes og arbejdskraftens frie bevægelighed - væksten og profitmaximeringen som mål, på bekostning af blåt et bedre miljø. Samtidig har Maastricht-traktaten fastlagt pristabilitet som det overordnede hensyn for EU's kommende centralbank. For

at tilpasse sig konvergenskravene for optagelse i ØMU'en, den Økonomisk-Monetære Union, tvinges EU-landene til at føre en stram økonomisk politik, der uvægerligt fører til øget arbejdsløshed, social udstødning og sociale forringelser.

Politisk sigter EU på at blive en ny europæisk statsdannelse og stormagt, der kan konkurrere med andre stormagter, som USA og Japan, og sætte sine interesser igennem såvel i hele Europa som på verdensplan. Derfor skal EU nu gives endnu større magt på bekostning af de enkelte medlemslande, samtidig med at de små landes indflydelse mindskes for dermed at "effektivisere" Unionen. Magten centraliseres i EU's lukkede system, hvor lobbyisme - dvs. penge - er vejen til indflydelse.

I takt med at magten overføres til centralt EU-niveau, sker en tilsvarende afdemokratisering af samfundene i de enkelte EU-lande. Afstanden øges mellem befolkningerne og beslutningstagerne. Det bliver vanskeligere for folkelige bevægelser og organisationer at øve indflydelse. Øget magt til EU-parlamentet er således ikke ensbetydende med øget demokrati, men medfører først og fremmest en underminering af de nationale parlamenters magt.

Forestillingen om, at EU kan reformeres og demokratiseres, og at en stærkere EU-stat kan bruges som et redskab til at regulere den multinationale kapital og begrænse dens sociale og miljømæssige ødelæggelser må afvises. Dvs. den reformstrategi som lægges frem af Socialdemokratiet og dele af SF. EU er tværtimod blevet skabt for at tilpasse Europa til den europæiske storkapitals behov, og er som sådan en del af magtelitens globale liberaliseringsprojekt på linje med verdenshandelsorganisationen WTO. I løbet af en kort årrække har den nyliberale politik medført en kolossal økonomisk omfordeling fra samfundenes svage til de bedrestillede, i EU såvel som globalt. Den politiske og økonomiske elite har styrket deres position. Som udviklingen også viser, kan ingen socialt orienteret reformstrategi bygge på disse præmisser. EU er en hindring for demokrati, social retfærdighed og socialisme.

Derfor skal der føres en anden Europapolitik ud fra andre principper:

- En politik, hvor det er de menneskelige behov og hensynet til naturen, der er udgangspunktet, og hvor kampen mod arbejdsløsheden og for en bæredygtig udvikling er centrale elementer i den økonomiske politik.
- En politik, som udvider demokratiet, flytter beslutningerne tættere på folk, inddrager folkelige bevægelser, sikrer åbenhed og gennemsigtighed, respekterer mindretallets rettigheder, og støtter regionalt selvstyre.
- En politik, som vender sig mod alle stormagtstilbøjeligheder, og i stedet fremmer fred, nedrustning og mellemfolkeligt samarbejde.

En Europapolitik, som bygger på disse principper, må føre til:

- en opløsning af EU, eller en dansk løsrivelse som et skridt på vejen mod EU's opløsning, efterfulgt af en handelsaftale,
- udvikling af et europæisk samarbejde, som bygger på regionale samarbejdsfora, der indrettes efter de problemer, de skal løse, som f.eks. et Østersøråd til løsning af de store miljømæssige problemer i og omkring Østersøen,
- forpligtende mellemstatslige aftaler på bestemte områder, som f.eks. miljø nedrustning, faglige rettigheder m.v, i form af minimumsregler, som tillader de enkelte lande frit at kunne opretholde eller udforme skrapere regler,
- udvikling af mellemfolkelige initiativer på grundlag af et samarbejde mellem forskellige græsrodsbevægelser, som kan bidrage

til at forebygge de voksende tendenser til racisme og højrenationalisme, og fremme miljøet og den sociale solidaritet, - udveksling af idéer og kulturstrømninger, som fremmer dialogen og samarbejdet på europæisk niveau om forskellige samfundsprojekter, herunder mellem socialistiske strømninger om en ny socialisme i det europæiske rum.

8.0 DEMOKRATISK FORNYELSE

Den gradvise udhuling af demokratiet, som præger den igangværende udvikling med et stadig mere afmægtigt folketing og en stærkere og stærkere EU-stat, uden for demokratisk kontrol, fører i sidste ende til folkestyrets endeligt. Når de afgørende beslutninger mere og mere varetages af fjerntliggende overnationale statsorganer, begrænses almindelige menneskers politiske råderum betydeligt. Det er en af hovedårsagerne til den nuværende politiske apati og politikerlede.

Når dertil kommer, at demokratiet i et kapitalistisk samfund stopper ved fabriksporten på virksomheder, der mere og mere bliver filialer af multinationale selskaber, forsvinder selv den mindste indflydelse på beskæftigelsen. „Medarbejdernes“ manglende indflydelse på egne arbejdsvilkår går hånd i hånd med „medborgernes“ manglende indflydelse på samfundsudviklingen. Kun som forbruger og fritidsaktiv har de fleste mennesker i dag en begrænset indflydelse på egen hverdag. Det er derfor også disse sfærer af det civile samfund, at de fleste mennesker engagerer sig, mens engagementet i den mere overordnede, helhedsorienterede politik forsvinder eller kun kommer til udtryk som modstand eller protest. Derfor er der behov for udvikling af en ny bevægelse for et udvidet demokrati i samfundet, som ikke blot sikrer folk nye politiske rettigheder i lokalsamfundet, men også sikrer indflydelse på de afgørende beslutninger vedr. økonomien, produktionen og samfundslivet.

8.1 DEMOKRATI PÅ ARBEJDSPLADSERNE

Fleksibiliteten på kapitalens præmisser har betydet mere overarbejde og mindre fælles tid til bl.a. familie og fagligt arbejde. Distancearbejde og børnearbejde er under kraftig stigning.

Et grundlæggende demokratisk vilkår i et udvidet demokrati må være, at de ansattes indflydelse på produktion og arbejdsmiljø styrkes. Der bør ikke være nogen skillevej mellem steder, hvor demokratiet gælder, og steder, hvor det ophører, hvad enten det er i offentlige institutioner eller private virksomheder. De ansatte må derfor sikres reelle og praktiske muligheder for indsigt og indflydelse gennem lovgivning og minimumsregler for:

- Afholdelse af møder i arbejdstiden; tid til uddannelse af tillids- og sikkerhedsrepræsentanter; resurser til skriftlig og mundtlig dialog mellem de ansatte og deres valgte repræsentanter; ret til at inddrage repræsentanter fra de ansattes organisationer i forhandlinger, når det findes påkrævet.
- Tilbagemeldelsesret til dem, der har valgt dem, for medarbejderrepræsentanter i selskabsbestyrelser; og reel indsigt i investeringer, indførelse af nye produkter og ny teknologi.
- Vetoret til de ansatte overfor ændringer, der kan forringe arbejdsforholdene; og sikring imod firing eller flytning af valgte tillids- og sikkerhedsrepræsentanter.

Sikring af overenskomstforholdene

- Grundlæggende sikring af at al arbejde i Danmark som minimum udføres på grundlag af danske overenskomster; og garanti for, at EU-overenskomster, som er ringere eller anderledes end danske overenskomster, ikke kan indføres.
- Garanti for at alle aftaler og overenskomster på arbejdsmarkedet indgås på kollektivt grundlag og på basis af respekt for den frie forhandlings- og strejkeret; og fastholdelse af retten til kollektiv lønfastsættelse på de enkelte arbejdspladser.
- I stedet for den stigende individualisering af lønnen vil vi arbejde for fælles lønsatser og en solidarisk lønpolitik, som styrker sammenholdet og ikke virker splittende.
- Styrkelse af demokratiet i fagbevægelsen som ramme for fællesskabet mellem de arbejdende og arbejdsløse.
- Afskaffelse af sammenkædnings- og 35%-reglen, nedlæggelse af forligsinstitutionen og ændring af arbejdsretten.

Ansættelsestryghed

- En ny varslingslov som sikrer, at store virksomheder ved lukninger og større indskrænkninger inddrager de lokale myndigheder og fagforeninger i god tid, forelægger dem regnskaber, budgetter og investeringsplaner, muligheder for overlevelse, og fremskaffer tilbud til berørte ansatte.
- Pligt til inddragelse af tillidsrepræsentanten ved skriftlige advarsler og afskedigelser; pligt til skriftligt begrundelse af afskedigelse med angivelse af, hvilke ankenligheder vedkommende har; og forbud mod individuelle afskedigelser som følge af personlige forhold uden forudgående advarsler indenfor et år.
- Forsøg på omplacering eller efteruddannelse før afskedigelse begrundet i manglende kvalifikationer; og genansættelsepligt ved afskedigelser, hvor begrundelsen er arbejdsmangel, for så vidt der igen bliver arbejde indenfor et år.
- Indførelse af skærpede økonomiske sanktioner overfor virksomheder, der overtræder de fastlagte regler; ugyldighed af afskedigelser, hvis reglerne ikke er fulgt; og erstatning med op til 48 månedslønninger ved usaglige afskedigelser.

Sikring af arbejdsmiljøet.

Arbejdspladsen skal være et godt sted at være. Enhedslisten tager konsekvensen og vil arbejde for at den enkelte ansatte, sikkerhedsrepræsentanter, sikkerhedsorganisationer, arbejdstilsynet og BST får de nødvendige redskaber til at sikre et sundt og godt arbejdsmiljø.

Et godt arbejdsmiljø opnås kun, hvis det lokale arbejdsmiljøarbejde understøttes af lovgivning, med klare krav til arbejdsgivere og ansatte, samt mulighed for straf, underbygget af et rådgivnings- og kontrolapparat med tilstrækkelige ressourcer.

Alle ansatte skal have ret til at stoppe arbejdet.

Alle ansatte skal have ret til at vælge kendsgerninger. Samtidig viser arbejdstilsynets undersøgelser, at kun halvdelen af alle ulykker og skader anmeldes. Tallene taler sit tydelige sprog, der er behov for mere konsekvens på arbejdsmiljøområdet.

8.2 FORNYELSE AF DEN OFFENTLIGE SEKTOR

Den offentlige sektor spiller en vigtig rolle som en kollektiv varetager af menneskelige og samfundsmæssige behov. Den har hovedansvaret for et bredt udbud af institutioner og ydelser, som sikrer dækningen af sociale, kulturelle, sundheds-, uddannelses- og miljømæssige behov. Gennem regulering og omfordeling kan den sikre, at velfærdens fordele deles blandt alle og ikke kun forer til velstand for de få. Den varetager opgaver, der ikke kan måles og vurderes ud fra snævre driftsøkonomiske kalkyler, men bør vurderes ud fra, hvad der i en større samfundsmæssig sammenhæng findes fornuftigt, såvel økonomisk som menneskeligt og miljømæssigt. Derfor skal den offentlige sektor ikke nedbrydes, men ombygges og udvikles. Derfor skal alle forsøg på markedstyring modarbejdes, hvad enten det drejer sig om privatisering og udlicitering eller det sker i form af profitgivende selskabsdannelser. Derfor skal dele af den ikke spærres inde i virksomhedsøkonomiens spændetrøje, hvor et overskud i den enkelte institution bliver det eneste mål.

Den tiltagende markedsorientering af den offentlige sektor fører til en udhuling af demokratiet, hvor demokratisk valgte skiftes ud med udpegede såkaldte professionelle bestyrelser, og retten til aktindsigt forsvinder. Den offentlige sektor skal i stedet fornyes. Men fornyelsen skal komme nedefra - fra brugerne og de ansatte. For kun med udgangspunktet i en sådan fornyelse kan den offentlige sektor føre til en mere effektiv og kvalitativt bedre udnyttelse af resurserne. Derfor er demokratiseringen et kernepunkt i fornyelsen af den offentlige sektor.

Derfor skal:

- Et udbygget bruger- og medarbejderdemokrati i samarbejde med engagerede politikere udgøre et ansvarligt alternativ til en markedsstyring, der fungerer uden sociale og økologiske hensyn.
- Brugernes inddragelse i styringen af alle offentlige institutioner og virksomheder ved dannelsen af brugerbestyrelser og -paneler, høringer og interviews.
- De ansatte sikres større indflydelse i samarbejdsudvalgene og repræsenteres i bestyrelserne.
- Formynderi, overadministration og ansvarsforflygtigelse erstattes af åbenhed, gennemsækelighed og medleven.
- En øget offentlighed i forvaltningen, en klar ansvarsplacering hos politisk valgte ledelser og direkte dialog med brugere og ansatte bidrage til demokratiseringen.

8.3. NYE POLITISKE RETTIGHEDER

De overordnede politiske beslutninger, som vedrører det danske samfunds udvikling, tages i dag i EU. Folks indflydelse herpå er yderst ringe og kan kun gøres gældende på meget indirekte måde via de folkevalgte politikere, hvis indflydelse også er ringe. Derfor må kampen for politisk indflydelse forbindes med EU-modstanden og kampen for en alternativ Europa-politik, der sikrer et politisk råderum i de enkelte samarbejdende lande og regioner.

Sideløbende hermed, og på trods af uvisheden om resultatet af denne sammenkædning, måder selvfølgelig også kæmpes for større politisk demokrati i Danmark, såvel i lokalsamfundet som på landsplan. Følgende nye politiske rettigheder bør tilkæmpes i den nærmeste fremtid:

- Alle der har fast arbejds- og opholdstilladelse i Danmark og som er fyldt 16 år skal have stemmeret.
- Spærregrænsen skal afskaffes til folketinget og der skal være mulighed for at lave valgforbund.
- Der skal oprettes et alternativt Europaråd bestående af de EU-kritiske bevægelser, som skal have informations- og høringsret.

- Forbrugerrådet skal have udvidede rettigheder, og forbrugerne skal have større indflydelse gennem oprettelse af lokale afdelinger i alle amter.
- Det økologiske råd skal også have udvidede rettigheder og lokale afdelinger i alle amter, bestående af folkevalgte og repræsentanter fra forskellige miljøbevægelser, og tilknyttet faglig ekspertise.
- Under det økologiske råd skal der etableres et landsdækkende civilt beredskab, hvor det nuværende civilforsvar m.v. kan udgøre den mandskabsmæssige grundstamme.
- Der skal sikres mulighed for oprettelse af lokalråd i kommunerne.
- Demokratiet skal udvides i de lokale institutioner, såvel offentlige som private, herunder i de virksomheder, som kommunerne støtter eller samarbejder med.
- Den civile orden skal demokratiseres og politiet skal kun løse opgaver, der ligger inden for almindelig straffelov.
- Efterretningsregistreringer, telefonaflytninger, åbning af breve m.v. skal forbydes, og politiets og efterretningsvæsenets tjenester skal nedlægges.
- Tilgængelighedsfristen for dokumenter i danske myndigheders arkiver skal forkortes væsentligt.
- Våbentilladelser skal begrænses og hjemmeværnet afskaffes eller ændres på grundlag af en ny vurdering.
- Der skal sikres en fuld juridisk ligestilling mellem homo- og heteroseksuelle ved, at begrænsningerne i det registrerede partnerskab afskaffes. Homoseksuelle sikres således ret til at adoptere (herunder ret til at adoptere partners børn), ret til kunstig insemination og ret til kirkelige vielser.

8.4 RETSPOLITIK

Enhedslisten mener, at samfundet skal bygge på tillid mellem borgerne og på kontrol af magtapparaterne.

Grundloven skal forsvares mod EU og der skal arbejdes på en ny grundlov, hvor menneskerettighederne udbygges, så retten til arbejde, bolig, uddannelse får forfatningsmæssig beskyttelse. Magtfordelingen mellem folketinget, domstolene og regeringen skal gøres forfatningsmæssig sikret. Vedtagelse af lov om hvordan folketinget skal lave love.

Retssikkerhed både i forhold til sikring af en retfærdig retssag og i forhold til lighed for loven.

Borgernes retsstilling ved sager mod det offentlige skal styrkes. Alle skal sikres lige muligheder for retshjælp. Den offentlige retshjælp og fri proces-ordningen skal udbygges.

Politiet skal have bedre uddannelse og efteruddannelse. Forebyggelse og bekæmpelse af økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet skal opprioriteres.

Enhedslisten er imod opbyggelse af Europol eller andre internationale politistyrker, men går ind for samarbejde og gensidig udnyttelse af hinandens erfaringer i kampen mod international kriminalitet som f.eks. våbensmugling.

Sanktionssystemet skal reformeres ud fra et grundsynspunkt om at både kriminelle og ofre skal hjælpes bedst muligt til at få genoprettet de skader, der er sket og blive i stand til at klare sig i samfundet.

8.5 ENHEDSLISTENS PARLAMENTARISKE

Med Enhedslisten i Folketinget har venstrefløj og EU-modstanden igen fået et parlamentarisk talerør, og dansk parlamentarisk demokrati er igen blevet lidt mere pluralistisk. Dele af det danske folk har tilkendegivet, at det ønsker en samling til venstre i Folketinget, som også omfatter en EU-kritisk venstrefløj.

Repræsentationen i Folketinget giver Enhedslisten forbedrede muligheder for at komme til orde i den politiske debat - hvilket kan have stor ideologisk betydning - og for at få direkte indflydelse på den politiske beslutningsproces. Enhedslistens parlamentariske repræsentation bruges også til at give en række undertrykte grupper og folkelige bevægelser bedre mulighed for at komme til orde, få informationer og få indflydelse på lovgivningen. Enhedslistens parlamentariske repræsentation bruges til at styrke og støtte de kampe, der føres på arbejdspladser, i boligområder, på institutioner m.v. samt til en mere generel agitation for Enhedslistens politik og synspunkter.

Formålet med Enhedslistens parlamentariske arbejde er:

- at opnå konkrete resultater til fordel for mennesker og miljø- her og nu
- at styrke de sociale og politiske kræfter, som kan understøtte det rød-grønne socialistiske perspektiv både på kort og langt sigt
- at fremlægge forslag som indeholder vores mere langsigtede perspektiver for samfundsudviklingen
- at afsløre klasseindholdet og/eller hulheden i de øvrige partiers politik samt de grænser kapitalismen sætter og de konkrete konsekvenser heraf

Afvejningen mellem disse fire formål må altid udsættes for en konkret vurdering.

I den nuværende politiske situation ønsker Enhedslisten i Folketinget et samarbejde med både SF og Socialdemokratiet for at presse Socialdemokratiet til et brud med den borgerlige politik, som regeringen generelt fører, men kan i konkrete sager også indgå kompromisser med andre partier.

For Enhedslisten stemmer i Folketinget for enhver forbedring, ethvert skridt, lille eller stort i den rigtige retning, og stemmer imod enhver forringelse, uanset hvem, der foreslår den. Enhedslisten tager konkret stilling til hver enkel sag og vender sig imod studehandler, hvor der gås på kompromis på en enkel sag for at hente mindre fordele på en helt anden sag.

Enhedslisten går ind for fuld offentlighed og stop for hemmelighedskræmmeri i alle sager af offentlig interesse, f.eks. vedr. militære forhold, EF-torhandlinger, Nordsøkontrakter med DUC, virksomheders forurening, de hemmelige efterretningstjenester m.v.. Derfor modarbejder Enhedslisten al korridorpolitik og arbejder for at politiske forhandlinger foregår for åbent tæppe. Enhedslisten vil uafhængigt og kritisk kæmpe mod korruption, magtmisbrug, private profitinteresser eller skrankepaver, og kæmpe for retssikkerhed, menneskerettigheder og lighed for loven.

Socialdemokratiet og SF har i høj grad behov for et pres og en inspiration fra venstre. Både de historiske og aktuelle erfaringer viser, at hvis dette mangler, så glider de for nemt mod højre. Selvom Enhedslisten pegede på at Socialdemokratiet, som det største arbejderparti, blev leder af regeringen, vil Enhedslisten bekæmpe den borgerlige politik, som Socialdemokratiet til stadighed gennemfører sammen med de borgerlige partier. Enhedslisten er ikke noget automatisk sikkerhedsnet under en Socialdemokratisk ledet regering. Enhedslisten vil også finanslovs- og tillidsafstemninger stemme imod enhver forringelse. Dermed kan Enhedslisten kun stemme for et samlet finanslovsforslag, der markerer et afgørende brud med den borgerlige politik og ikke indeholder forringelser.

Enhedslisten ønsker ikke på de nuværende betingelser selv at indgå i en regering. Det vil forudsætte et brud med EU og NATO, en plan for dansk afrustning og et anti-kapitalistisk grundlag. Enhedslisten anser det for helt afgørende, at der i folkettingen findes en gruppe, som helt uafhængigt at regeringsmagten kan repræsentere NATO- og EU-modstanden og markere en anti-kapitalistisk kritik.

Ved forhandlinger om større forlig vil Enhedslisten kræve rimelig tid til at diskutere sagerne med alle berørte. Afgørelser om deltagelse i større forlig træffes i Enhedslistens bestyrelse.

Enhedslisten vil under alle omstændigheder aktivt bruge sine kræfter på at sikre, at dette flertal bruges til gennemførelse af dette politiske grundlags røde og grønne forslag, dvs:

- en grøn omstilling, som fører til renere produktion, helst som offentlig produktion, økologisk landbrug, rent vand og luft, mindre og vedvarende energiforbrug,
- en arbejdsfordeling og beskæftigelsespolitik, som sikrer alle meningsfuldt arbejde, uddannelse til alle på et generelt højere niveau, og et fritidsliv med kulturelle udfoldelsesmuligheder,
- en solidarisk socialpolitik, en forbedret folkesundhed, miljøvenlige boligformer og større kvalitet i alle former for offentlig service,
- en rød-grøn skattereform, hvor kapitalindkomster, profitter m.v. beskattes fuldt ud, og med større progression, højere skattefri bundgrænse og miljøafgifter, som målrettes på miljøforbedringer og ikke rammer socialt skævt,
- en menneskevenlig invandrer- og flygtningepolitik, ligestilling og ligestilling mellem kønnene, og bekæmpelse af al racisme, diskrimination og nationalisme,
- en international solidaritet med en ny type udviklingsbistand, som støtter de fattiges egne bestræbelser og ikke blot er skjult eksportstøtte,
- en freds- og sikkerhedspolitik, der fører til nedrustning og konfliktforebyggelse fremfor NATOs og WEUs oprustning og magtpolitik,
- en anden Europapolitik, der bygger på demokrati, mellemfolkelig forståelse, og mellemstatslige aftaler, fremfor

EUs centralisme og stormagts ambitioner.